جمهوری اسلامی افغانستان

د پوهنې وزارت

معارفئ وزارت

بلوچی

۵ صنف

چاپئ سال: هــ.ش. ۱۳۹۹

ملیین سرود

دا وطن افغانستان دی
کور د سولې کور د تورې
دا وطن د ټولو کور دی
د پښتون او هزاره وو
ورسره عرب، گوجر دي
براهوي دي، قزلباش دي
دا هېواد به تل ځلیږي
په سینه کې د آسیا به
نوم د حق مو دی رهبر

دا عزت د هر افغان دی
هر بچی یې قهرمان دی
د بلوڅو د ازبکو
د ترکمنو د تاجکو
پامیریان، نورستانیان
هم ایماق، هم پشه یان
لکه لمر پر شنه آسمان
لکه زړه وي جاویدان
وایو الله اکبر وایو الله اکبر

بسم الله الرحمن الرحیم

بلوچی

پنچم صنف

چاپئ سال: هـ. ش. ۱۳۹۹

کتابئ درستی کنگ

مضمون: بلوچیی زوان

نویسوکان: تعلیمیین نصابئ بلوچیئ بهرئ نویسوکین ڈل.

ایدت کنوک: بلوچیئ زوانئ در سیین کتابانی نویسوکین ڈل.

صنف: پنچم

متنئ زوان: بلوچی

دیمری دیوک: تعلیمیین نصابئ دیمری و درسیین کتابانی لیکگی مزنین ریاست.

شینگ کنوک: معارفئ وزارتی عامه ین آگاهی و ارتباطئ ریاست.

چاپئ سال: هجری شمسیی ۱۳۹۹

ایمیل آدرس: curriculum@moe.gov.af

معارفی وزیرئ پیگام

اقرا با سم ربک

پاکین خالقئ با زین حمد و ستا که اماره هستی دات و ونتن و نمشته کرتنئ مزنین نعمتی واوند کرت و بازین درود په خاتم رسول حضرت محمد مصطفی ﷺ که خداوند ﷻ ی اولی پیگام په آیی (ونتن) انت.

چوکه په درستان روش ودرا انت. هجری شمسیی ۱۳۹۷ سال به معارفی سالئ ناما نام گپتگ بوت. پمیشا به امئ و طنا به تعلیم ورود ینگئ نظامئ جاتجاتین بهران بازین بنیادیین بدل بوگی کیت: معلم، وانندگ، کتاب، مکتب، اداره و ماس و پسانی شورا افغانستانئ معارفئ شش بنیادیین بهرزانتگه بنت که به وطنئ تعلیم ورودینگئ ود ودیمرییا مزنین تاثیری دارنت. به انچین قسمت جوڑ کنوکین و هدی، افغانستانئ معارفئ رهدربریی مزنین خانواده تعهد کرته که به وطنئ تعلیم ورودینگئ انونیین نظامئ ود و دیمرییا بنیادیین بدل بوگی بیاریت.

شه همی روگها تعلیمیین نصابئ اصلاح ودیمریئ شه معارفئ وزارتئ سرئ کاران انت. به ای بهرا تعلیمیین نصابئ اصلاح و دیمریئ، کتابانی مزند و محتوای گهبودی و به مکتبان و مدرسه ان،سر کاری و خصوصیین بنیادان درسیین کتابانی رسینتن و بهرکرتن به معارفئ وزارتئ پروگرامانی اولسرا جاه داریت. اما باوردارن، اگه کتاب جوانین کیفیتی داشتگ مه بنت، وطنئ تعلیمیین سک و پرواکین مخسدانا به دستا آورتگه نه کنن.

په یات بوتگین مخسدانی به دستا آورتن و یک کاریین هیل زورگیین نظامی رسگا شه مچین وطنی دلسو چین معلم و مدرس و زانگ و کمالی واوندین مدیران که آیوکین نسلئ رودینوک انت، په عزتداریه لوٹین که په ای درسیین کتابئ هیل داتن و آیی مزند و محتوای رسینتنا به امئ عزیزین فرزندان شه هررازئ کوشستی پدا مه کنزنت و به کاری و سرپدین نسلی تعلیم ورودینگا گون دینی وملیین ارزشتان گون ایراد گروکین فکری کوشست بکننت. هر روچ سر تعهد و ذمه وارییی منگئ نوک کرتنا گون ای نیتاسبخ داتنا بناکننت که به زوتین آیوکی عزیزین و انندگ، تاثیر دارین رودینتگ بوتگین شهروند و آبات و دیما شتگین افغانستانی جوڑکنوک بنت.

همی رازشه عزیز ودوستین وانندگان که وطنی باندی روچئ پرارزشین پیه و سرمایه انت لوٹین که رساکا مه شموشنت و په باز ادب و احترام گون علمیین پٹ و پولی شه عزیزین معلمانی سبخا په جوانی کٹ بزورنت ووتی عزتمندین معلمئ زانگ و علمئ اوشگ چین بنت.

گڈسرا شه وطنئ هیل دیوکین کارزانتان، تعلیم ورودینگی دانندگان و تعلیمیین نصابئ فنیین بهرئ همکاران که په ای درسیین کتابئ بریبرکرتنا شپ و روچ کوشست کرتگش قدر کرته وشه مزنین خالقئ دربارا په آوان به ای پاک وانسان جوڑ کنوکین راها سوب وکامیابیه لوٹین.

به یک معیاری و دیماشتگین معارفی نظامی دسترسی و آبات و دیماشتگین افغانستانی رسگئ اومیتا که سرپد، آزات و آسوده حالین شهروندانی واوند بیت.

دکتور محمد میرویس بلخی

معارفئ وزیر

لړ

خداوند ﷻ

مخسد:

✸ واانندگ بواننت وبلکنت.

✸ بزاننت که هر چیا خداوند ﷻ ودی کرته.

✸ اما خداوند ﷻ بندگن و آیرا عبادته کنن.

✸ مقداری قیدا بزاننت و درست کننت.

جُست:

– ای مچین جهانا کئ ودی کرته؟

– اما کي بندگن؟

– هر چیی روزیا کیه رسینیت؟

خداونـد(ج) مچـین جهانـاودی کرتگیـت، آیـی واك مـزن انـت. آ، انسـان، حیوان،ڈگـار، آسمان، جرودار، کوه و سنگ، ماه و روچ و گرد کایناتا ودی کرته خداوند (ج) اماره که متی گل اتن ساه، جان وزوان دات، آشه هرچیا سی و سرپدانت.

آء هر چیاودي کرته و هر چیی روزیادنت. خداوند(ج) وتی پیغمبر و قرآن مجیدا پـه امـئ راه نشان دیو کیا دیم داتگیت. به هر نفسي که کشن، آیی نام به امئ زوانئ سـرا انـت، هـر چنکس صفت بکنن، به آحدوکچانا که آیرا برازیت رستگه نه کنن.

اما مُچ پاکین خداوند(ج) بندگی و عبادتا کنن و زانن که بیدي آیی د گري انچـین واکـي نه داریت. به آیی درگها امیت دارن، چیزیکه امر کرته تسره رسینن وشه چیزیکه منع کرته دوریه کنن.

اما گون طیبه کلیمه گشـتن،پنچ وهـده نمـازی وانـتن، بـه روچگـی ماهـا روچگـی گپـتن، زکاتئ داتن و حجی شتنا مچین چیزیکه په اما فرض بوته تسره رسینن و پاکین خداونـد(ج) بندگیاکنن.

اما شه خداوند(ج) لوتن اماره واك ووس بدنت که خیرو جوانین کارانا تسر برسینن وطنئ آباتی و ترخیی فکرابن، نیکی وجوانی بکنن و کسی شه اما گندگي و پازابی مه گندیت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و گون وت په خداوند(ج) واك و مزنیی بـارواهبر بـدیت، شـه هـر ڈلـي یك یك وانندگ به تختئ پانادابه صـنفئ دیمـا بوشـتیت، رنـدا پـه وار پـه یکـی آدگـرئ رنگ، دروشم، مود و چهرگئ باروا هبر بدنت که آیرا خداوند(ج) به وتی کدرتاداته.
- سبخا کرار بیتوار بوانت و گون ای گالان جالگی جملانا پوره بکنت.

ودی

مزن

هرچیا

روزیا

امی

دیم

خداوند(ج) مچین جهانا ________ کرتگیت. آیی واک ________ انت آ ________ و دی کرته و هر چیی ________ دنت.

خداوند(ج) وتی پیغمبر و قرآن مجیدا په ________ راه نشان دیوکیا ________ داتگیت.

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

مقداری قید:

مقداری قید حد و کچانا روشه کنت چو:

کموکی، باز، گیشتر، بس، کم، لهتین، چیزی، مچ، مچین، درست، گیش، تیوگین، دراین، گرد.

- سبخا بوانت و جائیکه مقداریین قیدی کلیمه گندت آوانی جملانا به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی املا بلکت و جائیکه زانت تهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

چنت جمله بلکت که به آوان گیش، گیشتر، لهتین و گرد کلیمه بیاینت و مقداریین قیدا نشان دینت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- خداوند(ج) اماره به چیا امرکرته؟

۲- خداوند(ج) اماره شه چیامنع کرته؟

۳- اما کي رمان زورن؟

٤- اما په کي وشنودیا کوششه کنن؟

٥- اما شه خداوند(ج) چی امیت دارن؟

- چیزیکه دیما شه جستان او شکتت سئ وانندگ په رون شه بر په وتی دگه همراکان بگشیت.

په ای گالان یک یک جمله جوڑ و به وتی کتابچهان بلکت.

مچین

صفت

امیت

نیکی

بَن

لوٹن

- سبخی ای بهرا «خداوند(ج) مچین جهانا و دی کرتگیت، آیی واک مزن انت آ انسان، حیوان، ڈگار، آسمان، جرو دار، کوه وسنگ، ماه و روچ و گرد کایناتا ودی کرته. خداوند(ج) اما ره که متهی گل اتن سا و جان وزوان دات آشه هر چیا سی و سرپدانت» په رون په برزین تواری بوانت.

حضرت محمدﷺ

مخسد:

✸ واندگ بوانىت وبلکنت.

✸ گون حضرت محمدﷺ نیکین اخلاق و برزین صفتان گیشتر درستی بنت.

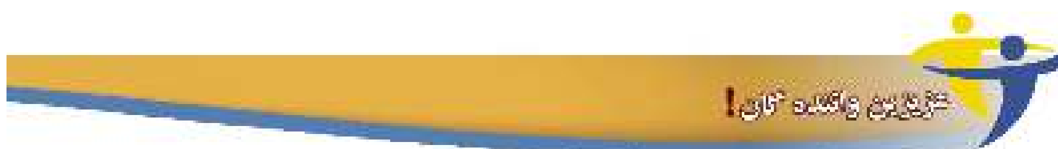

جُست:

- ای عکسی باروا چیه زانت؟
- کئ حضرت محمدﷺ صفتانی باروا هبرداتگه کنت؟

الله پاک اسلامئ مزنین پیغمبر حضرت محمدﷺ ابد مانین عزتی دات.
حضرت محمدﷺ شه کسان سالیا نیکین اخلاق و جوانین تب و خوی واوند ات.
آگون و تی هم گوازی و ایشک و آشکی مردمان دوستی و مهرو محبت داشت. جامح یکی شه حضرت محمدﷺ هم گوازیان بازسُلب، جنگره و بدخوین زاگی ات، به گوازیی و هدا مدام جیره و جنجاله کرت.

یک رو چی به گوازیی و هدا جامح یک گونڈوی جورینگا که باز جوانین زاگی ات بنا کرت. سرا گونڈو حوصله کرت و هیچ چیزیه نه گشت، مگه جامح آیرا نه اشت گڈسرا جنگا بناکرتنت. جامح وآیی همرا پدبه پد گونڈوا آنکرا جتنت که سرو دیمی حون بست و پُچی درتنت. به همی وختا محمد ﷺ شه گسا آت و دیست که بی چارگین گونڈوا لٹ و کٹه کننت. همادما گونڈوا شه آوانی غضبا الاس کرت و آیرا گون وت به وتی گسا برت وای هبرا گون وتی ماساگشت. آ مبارکی ماس، گونڈوی دیما ششت و آیی پچانی حاک و پلکانا پاک کرت. محمد ﷺ دیما سونی وتی ماسا گردینت و گشت: ماسي جان، هما نوکین پُچانا که په من دوتگی گجا انت؟ منی دوستی پُچ درتگنت، منی پچانا بیار و آیی گورا بکن. ماسی آیی پُچانا آورت و به آگونڈوی گورا دات.
آگونڈین زاگ شه حضرت محمد ﷺ نیکی و مهربانیا بازوش بوت و وتی غم وُغصا شموشت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون ای سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و گون وت په حضرت محمد ﷺ نیکین اخلاق و جوانن تب و خوی بارواهبربدیت.
- پنچ وانندگ په رون ای جستانا یک یک بگشت وشه هر ڈلی یک وانندگی پسو بدنت.

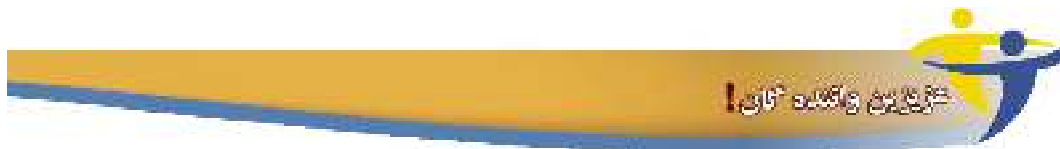
١- حضرت محمد ﷺ به کسان سالیا چونین اخلاق وخوی داشت؟
٢- جامح چونین زاگی ات؟
٣- دمیکه حضرت محمد ﷺ گونڈوا شه آوانی دستا الاس کرت گجا برت؟
٤- گونڈو شه کي نیکیا وش بوت؟
٥- اما که حضرت محمد ﷺ امت ان باید چونین خوو تبی داشتگ بن ؟

- سئ واننگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
حالت و ترتیبی قید:
حالت و ترتیبی قید هما انت که فعلی (کاری) تسرسگئ وړو ډولا نشانه دنت چو:
کرار، زو زو (زوت، زوت)، کرار کرار، جیان(په جستن)، سرا،هندان، ډل ډل، ناگتا، پدبه پد، یک یک،بولک بولک، سراپ سراپ په گریوگ په دل جمعی، چاپ جنان، په زور، په تراپ، ترند، تیز،کنټ و دگه چو:
ډل ډل شتنت.
یک یک آتنت.
په تیزی شتنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت ټک، کامه سوالیه و ندائیی علامهانا بلت.
- سئ و اننډگ په مهربانی و دلسوچیی که حضرت محمدﷺ په بیگنائین گونډین زاگا کرت په رون هبر بدنت.

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- کئ گون وتی دوستان به سفرا همراه ات؟

۲- آچیه لوٹتنت؟

۳-اولی چی گشت؟

٤-دومی چی گشت؟

٥-سومی چی گشت؟

٦-وختیکه مچین په وت وظیفه گپتنت چون بوت؟

- سئ واننده گ چیزیکه دیما شه جُستان او شکتت یکواردگه شه بر بگشیت.

- په ای گالان یک یک جمله جوړو به وتی کتابچهان بلکت.

سُلب

جوانین

الاس

واوند

- سبخئ ای بارا الله پاک اسلامئ مزنین پیغمبر حضرت محمد ﷺ ابدمانین عزتي دات. حضرت محمد ﷺ شه کسان سالیانیکین اخلاق و جوانین تب وخوی واونداتَ په رون په برزین تواری بوانت.»

نیکین کار

مخسد:

✸ وانندگ بواننت وبلکنت.

✸ نیکین کارئ کدرا بزاننت.

✸ وتراگون نیکین کارا هیل دینت.

جُست:

– نیکین کار چه پیدگی داریت؟

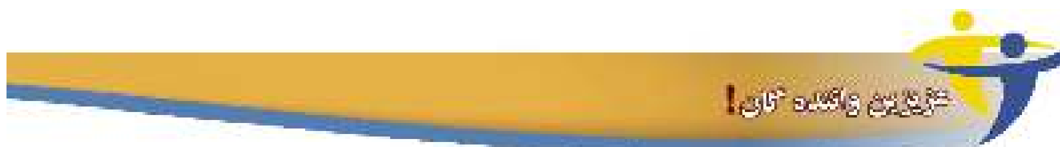
– شه شما گجام یکین گیشتر به نیکٔ کاریاشه دگران سرانت؟

نیکین کاری آسروپا بازجوان انت، هر چنکس که مردم گون نیکین کارا خوبگیت به هما کچانا په وت و په دگران پیدگ وکٹ رسینتگه کنت.

نیکین کاروړوړا تسر رستگه کننت که شه آوان مزنین اجتماعیین تاثیر ودیه بیت کسیکه مزنین واکی واوند انت و شه ای واکا په عدل و انصاف و دگرانی حکانی برجا بوتنا کاره گیت و یا یکی گون دگری په آیی سکیی دورکرتنا کوپگه دنت ایش نیکین کار گشتگه بنت.

امی عزیزین هموطن به نیکی و نیکین کاران نام و تواری واوند انت و به هر جاگئ برزین دستی دارنت.

باز محمد یکی شه وتی هلکی نیک کارین مردمان انت، آ به کشاری آپداری و گله و دانگی درو و دستگی وهداگون وتی هلکی کشارگران کمکه کنت و لهتین وختان هلکی ورنا هانا کتهوکین پنته دنت و سوگه کنت که وتراشه گندکین کاران دوربساتت و نیکین کاری پدابگرت، پرچیکه نیکن کار پشیمانی نه داریت و وترا انچوخوبدیت که چیر کایی کسی چیزامه زورت اگه بازین واک و وسی دارت شه وتی واک و وسا په دگرانی نپ و کتها کار بگرت و ایشا بزانت که وشنام و سوبین کس هما انت که نیکین کارا نا تسره رسیننت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واننده‌گ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په نیکن کاری با رواهبر بدیت رندا په نیکین کارئ با روا به ای جالگئ یات بوتگین جاگهان یک یک کشک به وتی کتابچهان بلکت.

نیکین کار به راها

نیکین کار به مکتبا

نیکین کار به صنفا

نیکین کار به جائیکه زندگیه کنن.

- سئ واننده‌گ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تہک، کامه،سواليه و ندائيه علامهانا بلت.
- سئ واننده‌گ په رون نیکین کاری باروا هبربدنت.
- جالگئ بی ڈولین جملانا په ڈول بلکت.

۱- انت مردمان نیک کارین هلکی شه وتی یکی بازمحمد
۲- آکنت کمکه کشار گران هلکی وتی گون.
۳- دنت پنته کٹوکین ورناهانا هلکی وختان و لهتین
٤- بساتنت دورکاران گندگین شه وتراکه کنت سوگه

گون ای گالان جالگئ جملا نا پوره بکنت.

آسر

هرچنکس

په وت و

نیکین کاری __________ و پاجوان انت، __________ که مردم گون نیکین کارا خوبگیت به هما کچانا په __________ دگران پیدگ وکٹ رسینتگه کنت.

ای سبخئ اولی بارابه وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست

۱- نیکی چونین آسری داریت؟

۲- نیکیی بروکٹ چون انت؟

۳- چه زیانه نه بیت؟

٤- اگه اما گون د گران نیکی بکنن چونه بیت؟

٥- کئ شریک مال انت؟

- چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت سئ وانندگ یکوار دگه شه بر بگشیت.

په ای گالان یک یک جمله بلکت.

نیکین کار

خو

وشنام

واوند

پشیمانی

- سبخئ ای بارا «نیکین کاری آسروپا بازجوان انت، هر چنکس که مردم گون نیکین کارا خوبگیت به هما کچا ناپه وت و په دگران پیدگ وکٹ رسینتگه کنت».

په رون په برزین تواری بوانت.

همسروگئ حک

مخسد:

✸ واندگ بوانت وبلکنت.

✸ همسروگئ حکانا بزاننت.

✸ همسروگئ کدرا بدارنت.

جُست:

- همسروگ چیا شنت؟
- کئ وتی همسروگانی ناما زانت؟
- اما باید گون همسروگان چونین سلوکی بدارن؟
- اگه گون همسروگان جوانین سلوکی مه کنن چونه بیت؟

انسان اجتماعیین زندگی واوند انت. به جائیکه زندگیه کنت تانکا نه انت بلکین همسروگ و همپل به ایشك و آشکی زندگیه کننت که همی همسروگ به یك آدگری سـرا حـك دارنت.

هر کس که گون وتـی همسـروگان جـوانین سـلوکی داریـت و آوانـی عزتـا کنـت آیـی همسروگ هم آیی عزتاکننت و وترا به آیی غم ووشحالیا شـریکه زاننـت ونـه لوٹنـت کـه گون سکی و غما دیم په دیم بیت همسروگ، په وتی سکی و سوریانی حلاینگا، مـدت و دستگیر یه کننت و وتی لوگ و هلکی کارانا،گون یکی آدگری سلاوشورا تسره رسـیننت اگه یکی کار دربرتنی وسا داشتگ مه بیت ، دوکـو حشـرویگجایین ڈولـی آء کـارا تسـره رسیننت، پمیشا جوانین همسروگی و همپلی جوانین پاوآسـری داریـت و شـه همسـروگانی نیکین سلوکا به آوانی میانجینا مهرو تپاك ودیه بیت.

اما وتی همسروگانا په برزین چمی گندن و آوانی عزتا دارن اگـه پـه امـی کمـك و مـدتا اڑبنت کاسی وتی واك وتوکاگون آوان کمکه کنن.

- ای سبخئ نوکین گالانا(کلیمانا) سیایگ بکنت.
- دو واندگ نوکین سبخا په رون بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی په همسروگئ حکانی باروا گون وت هبربدیت ورندا یکی شـه شما په مچان، په همسروگئ حکانی با روا هبربدنت.
- په جالگئ جملئ پوره کرتنا سئ پسو داتگ بوته کـه شـه آوان دو راسـت انـت، آوانـا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت همسروگ هما انـت کـه پـه امـئ گسـئ ________ زندگیه کننت.

۱. نزیکا
۲. دورا
۳. پانادا

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ وانندگ په جوانین همسایگئ صفتانی باروا هبربدنت.
- په ای جملانی پوره کرتنا دو پسو داتگ بوته هما که راست انت ودی ورندا پورهین جملا به وتی کتابچهان بلکت.
- شه نیکین سلو کا به همسایگانی میانجینا ____________ ودیه بیت.

۱. دوستی و تپاک

۲. جتایی و نپاک

همسایگ سکیانا په ____________ حله کننت

۱. حشروتپاک

۲. تانکایی

- جوانین همسایگ داری په گجام یکی شه ایشان جوان انت، مالوم و په دیمی(ص) بلت.

په کسانین زاگان	په ورناهان	په مزنان	په مُچان

هر گجامی شه شما ای سبخا به وتی کتابچهان بلکیت و په وتی کهولی باسکان بوانیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- جائیکه زندگیه کنن کئ په امانزیك انت؟

۲- اما باید چیی کدرا بزانن؟

۳- گون همسایگان چونین سلوکی بکنن؟

٤- نیکی و کمك به امی میانجینا چه ودیه کنت؟

٥- وتی سکیانا چون حلاینتگه کنن؟

- چیزیکه دیماشه جستان گشتگ بوت سی واننده گ په رون یکواردگه شه بربگشیت.

په ای گالان جمله جوڑ کنت.

انسان

همسایگ

کمك

نیکین

برزین

اڑ

- سبخی ای بهرا "هرکس که گون وتی همسایگان جوانین سلوکی داریت و آوانی عزتاکنت آیی همسایگ هم آیی عزتا کننت ووترا به آیی غم و و شحالیا شریکه زاننت" په برزین تواری بوانت.

بش و زولانی نپ و کٹ

مخسد:

واندگ بوانںت و بلکنت بش و زولانی پیدگا بزاںنت و په آوانی ساتنا د لگوش بکنںت

جُست:

۱- بش وزول چیاشنت؟

۲- بش وزول چی پیدگ دارنت؟

۳- بش و زولا دیستگت؟ گجا

شه وڑ وڑی نهالانی نادینتن، آپ داتن و ساتنا بش و زول جوڑه بنت هر چنکس و هده و وخته گوزیت ای در چك ردنت وده کننت و مزنه بنت و پراه و شابیدین جاگهی را سر سبزو براهداره کننت.

بش و زول ڈگارا جوانه ساتنت، هوا پاك و صافه کننت، که صافین هوا زندگیی مزنین اڑی انت. هر جاگهی که بش وزول بیت اکسیجن بازانت و اودا که بش و زول نه انت

جور دارین چیزیا کاربن دای اکساید که به انسانی چا گردی سـراگندگین تـاثیری داریـت بازانت.

بش وزول نه تانکا په ڈگاری براھدار کرتن وسر سبزیا جوان انت بلکین شه بش وزولانـی لڈان په تندور و آچش و باز چیزانی جوڑ کرتـنا بـه نجاریـا کارگپتگـه بیـت کـه مشـماهر گجامی گندن و زانن بلی به دیما شتگین وطنان شه بش وزولانـی لڈـان الکـول، گلوکـوز، کاگد، جوڑ کـرتگین ابریشـم، سـایونک، کتیره(لچینـوك)، رنـگ، پنسـل، پنسـل پـاك، جك، مزواك، لاستیک، عکاسیی فیلم، چاپی رنگ، صـابون، ترشـپی، دسـگ، لولوکـانی زیان کنگی دارو و بازین وڑوڑی چیزدگه به دستا کارنت.

ادا دورگندی و دلسوچیی ضرورت انت. په ایشی که جوانین هـوا و سـبز و براهـدارین چـا گردی داشتگ بن و آیوکین نبیرگ شه کـدرتیین پیـه و سـرمایا بـی بهرمـهماننـت، نهـا ل بنادینن، بش وزول و درچك و نهالانا آپ بـدین و بسـاتن کـه امـئ جاگـه و هنـدی بـش وزول و سرسبزی که ای جاگهی براه و ڈیل انت مدام مانـنت، و دبکننت و مزن بنت.

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی په بش و زولانی کدرئ با روا گون وت هبربدیت.
- جالگئ جملانا گون ای گالان پوره و به وتی کتابچهان بلکت.

دیمگیری نادینتگنت آپ

درچك و نهالیکه دگه ________،________ بدین شه

آوانی سستن،گڈتن و لگتموش بوتنا ________ بکنن

- سئ واننده گ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جایکه لازم انت تهک، کامه سواليه و ندائیه علامهانا بلت.
- جالگئ جملانا بوانت و شه سئ پسوا دویی که راست انت ودی و رندا به وتی کتابچهان بلکت.
هرجاگهی که بش و زول بیت او دا
۱- گندگین هوای داریت.
۲- صاف و پاکین هوای داریت.
۳- سیایگ و سردین هوای داریت.
هرجاگهی که بش وزول مه بیت
۱- صاف و پاکین هوای داریت.
۲- گندگین هوای داریت.
۳- هشک و سوچوکین هوای داریت.
- بش وزول و سرسبزی په کی پیدگ وکتا انت، مالوم و به دیمی ص بلت.

په باگدار و کشارگرانی	په مالاني	په امامچانی

هرگجامی شه شما په بش وزولانی پیدگ و کتا سئ کشک به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.
١- انسان په جوانین زندگیا په چیا اڑانت؟
٢- جوانین چارگرد شه چیا جوڑه بیت؟
٣- په جوانین چارگردی د اشتنا به چیا دلگوش بکنن؟
٤- صافین هوا شه چیاودیه بیت؟
٥- پچی پاک و صافین هوا باز کدر داریت؟
٦- بش وزولانی ساتن کي کار انت؟
- چیزیکه دیماشه جستان گشتگ بوت، سئ واننده گ په رون شه بربگشیت.
- گون ای گالان جمله جوڑ کنت.

اڑ

چارگرد

نجار

- سبخئ ای بارا «شه وڑ وڑی نهالانی نادینتن، آپ داتن و ساتنا بش وزول جوڑه بنت هر چنکس و هده ووخته گوزیت ای درچک ردنت وده کننت و مزنه بنت و پراه و شابیدین جاگهی را سرسبز و براهداره کننت»
په رون په برزین تواری بوانت.

واکسین کرتن

مخسد:

- واننده‌گ کلیمه و جملانا په جوانی بواننت و بلکنت.
- واکسینانا درست کننت و فایدگیش بزاننت.

جُست:

- واکسین انسانا شه گجام ناجوړیان ساتیت؟
- اگه گونډین زاگ واکسین مه بنت چیه بیت؟
- واکسینی وختا باید چون کنن؟

واکسین کرتن په گروکین (سارپین) شش ناجوړیانی دیم گیریا پیدگ وکټ داریت. گونډین زاگ(بَچَک و جِنک) که عمرش شه پنچ سالا کمتر انت گون واکسینا شه دیفتری، سوروک، گرومپوک، خرختی، فلج و تیتانوسی ناجوړیا ساتتگه بنت.

دیفتریی ناجوڑی به زمستانی موسم و سوروك وخرختیی گروکین ناجوڑی به بهاری موسما ودیه بنت. ای ناجوڑیانی دیمگیری گون واکسینا بیت که هما گونډین زاگ که عمرش شه پنچ سالان کمتر انت پولیوی واکسین په وارتنا آوانا داتگه بیت و آدگه ناجوڑیانی دیمگیریی خاطرا گونډین زاگ سوچن جتگه بنت.

په ایشی که ناجوڑیانی دیم په جوانی گپتگ بیت و انسان شه عیبی و علتی بوتن و دگه خطران برکنت باید په کسانین زاگانی پورهین ډولی واکسین کرتنا دلگوش داشتگ بن و مچین کمتر شه پنچ سالین کسانین زاگانا به معینین وهده و پاسی واکسین بکنن و وتی دوست و همپلا نا هم شه گروکین (سارپین) شش ناجوڑیی خطر و واکسینانی پیدگ وکتا سی و سر پدکنن که مزنین کچانی ای ناجوڑیانی دیم گپتگ بیت.

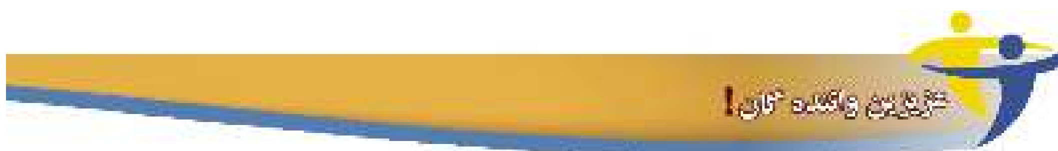

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واننده په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی په واکسینانی پیدگ وکتی باروا گون وت هبربدیت.
- سبخا کراری بوانت ورندا به جالگئ جملا دگه ناجوڑیانی ناما بلکت که گون واکسینا دیمگیریه بنت.

په کشوکین شش ناجوڑی: دیفتری، سوروك، گرومپوك،_______،_______ و _______ دیمگیریا گونډین زاگانی واکسین کرتن ضروری انت.

دیفتریی ناجوڑی به گجام موسمی هوا ودیه بیت.

۱. لواریٔ هوا
۲. تیرماهیٔ هوا
۳. زمستانیٔ هوا
٤. بهاریٔ هوا

- سئ واندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ٹِک،کامه، سواليه و ندائیه علامها نا بلت.
- سئ واندگ په رون په ایشی که گجام واکسین گونډین زاگانی د پی تها پټینتگه بیت هبربدنت.
- سوروک و خرختی وډگه ناجوړی به گجام موسما ودیه بنت.

۱- زمستانئ موسما

۲- لوارئ موسما

۳- تیرماهئ موسما

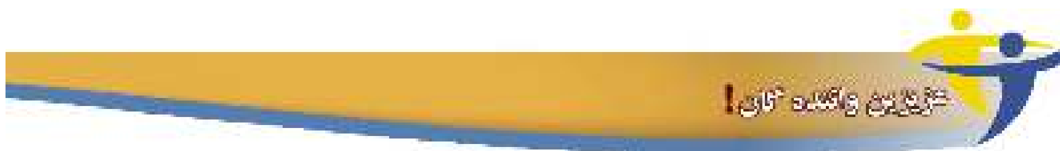
٤- بهارئ موسما

- هماناجوړیانی ناما به وتی کتابچهان بلکت که گون سوچن جتنا دیمگیری کرتگه بنت.
- واکسین کرتن په گجام یکی شه ایشان پیدگ داریت، مالوم و به دیمی ص بلکت.

نوک ورناهان	ورناهان	کمتر شه پنچ سالین جنک و بچکان

ای سبخئ اولی بهرا به وتی کتابچهان بلکت و په برزین تواری په وتی کهولی باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- غـدیما کـه واکسـین ودی نـه بوتـت کسـانین زاگ کـه گـون دیفتـری، سـوروك، گرومپوك، خرختی، فلج و تیتانوسا آخته بوتنت چونه بوت؟

۲- وختیکه واکسین و دی بوت چون انت؟

۳- په گجام زاگانی واکسینا باید باز دلگوش بیت؟

٤- اگه کسانین زاگ واکسین مه بنت چیه بیت؟

۵- امئ وظیفه چی انت؟

- چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه سئ واندگ په رون شه بربگشت.

- په ای گالان جمله جوڑ بکنت.

واکسین

گروکین

دیم گیری

گونڈین زاگ

- سبخئ بنیادین بزانتا "واکسین کرتن په گـروکین شـش ناجوڑیـانی دیـم گیریـا پیـدگ وکتِ داریت.گونڈین زاگ که عمرش شه پنچ سـالا کمترانـت گـون واکسناشـه دیفتـری، سوروك، گرومپوك خر ختی، فلج و تیتانوسی ناجوڑیا ساتتگه بنـت". پـه رون پـه بـرزین تواری بوانت.

زرنجی شار

مخسد:

- وانندگ بواننت و بلکنت.
- زرنجی غدیمیین شارا بزاننت.
- گون زرنجی انونیین شارا بلد بنت.

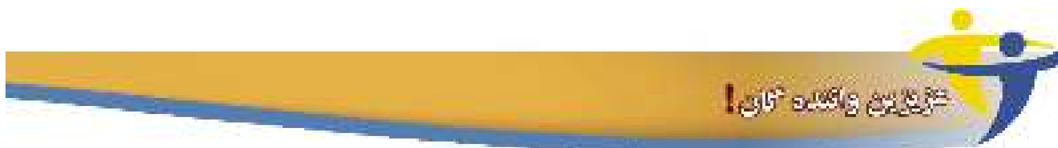

جُست:

- زرنجی شار گجام ولایتی مرکز انت؟
- زرنجی غدیمیین شارگجا ات؟
- به گجام سالا زرنجی نوکین شاری بنیاداشتگ بوت؟
- به گجام سالا نیمروز، ولایتی وڕا زانتگ بوت؟

امی عزیزین وطن افغانستان بازین ولایتی داریت که یکی شه آوان نیمروز انت. زرنجی شارنیمروزی ولایتی بنجاه (مرکز) انت. زرنجی غدیمیین شاربه انونیین شارئ برز

سرا به نادعلی کلاتـی ایشـك و آشکاشـه آء وختـی نـامیین شـاران ات کـه انگتـه هـم آء تاریخیین شار وناد علی کهنین کلاتی خرابه دیستگه بنت.
یکین وارا زرنجی شار غُـټ ویـل بـوت و بـه جـا گهـی چخانسـور ورنـدا کنـگ کـه شـه نیمـروزی ولایتـی ولسـوالیان انـت شـه سـوداگری و سـرکاریین دایرانـی د پتـرو دیـوان و مکتبانی دارگی سبانام و توارودی کرتنت.
به هجری شمسیی ۱۳۴۵ سالا که نیمروز ولایتی وړا زانتگ بوت، پدوارگ زرنجی شـاری یات زندگ و به زرنجی غدیمیین شاری جالسرانوکین شارئ بنیادی خشت اِشتگ بوت.
به ای شارا مـزنین مسـیت، سـرکاریین دایرانـی د پتـر، شـفاخانه سـوداگریی دکـان، بچـك وجنکانی مکتب و به نزیکین سالان دارالمعلمینـی جوړبوتـه کـه بـه آوان هـزاران کسـانین زاگ، نوك ورنا و ورنا په علم وزانگی زرتنا به سبخا مشکول آنت.
گون وهده وختی گوزگا زرنجی شاری گورو پانا د مزن بوته بـرزین مـاړی و شـهرك ای شاری براه و زیبا گیش کرتگنت.
گون زرنج- د لارامی مزنین سړکئ جوړبوتنا زرنجی شار به وطنـی دگـه ولایتـان زبـر راه ودی کرته که په شُتن و آتن و چیزانی برتن و آورتنا آسانی ودی بوتگیـت، همـی راز ای سړك که ۳ کیلومتر زرنجی روچ نشتنا به ابریشمی پلا گون چا بهاری آپین بنـدری سـړکا یگجا بوته په زرنجی شاری سوداگر یی کارانی گهترین دیما روگا باز کټوك انت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیا یگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی په زرنجی شاری باروا گون وت هبر بدیت.

- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت تهک، کامه، سواليه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ وانندگ همائیکه ای جاگهانا دیستگ بنت په رون
اولی په کنگ
دومی په نادعلی و زرنجی غدیمین شار
سومی په زرنجی نوکین (انونیین) شاری باروا‌هبر بدنت.
- جالگی جملا بوانت و په جملی پوره کرتنا به اورکین جا گهان شه ای گالان ودی بکنت.

دلارامی

آسانی

گون زرنج ________ مزنین سرِکی جوڑ بوتنا زرنجی شار به وطنی دگه ولایتان زبر راه ودی کرته که په شتن و آتن و چیزانی برتن و آورتنا ________ ودی بوتگیت.
- گون زرنج- دلارامی سرِکئ جوڑبوتنا به گجام یکی شه ایشان آسانی ودی بوته به دیمی ص بلکت.

به سوداگریی کاران	به مردمانی شتن واتن	هردوین

گسی دیمی کار

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان په برزین تواری بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

١- زرنج- دلارامی سرٖک چنکس تچک انت؟

٢- ای سرٖکئ جوڑ کنگی کار کدی بناء بوت؟

٣- سرٖکئ کار کدین الاس بوت؟

٤- دیماشه سرٖکی جوڑ بوتنا راه چون ات؟

٥- انون راه چون انت؟

- سئ وانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت. گون ای گالان جمله جوڑ بکنت.

غدیمیین

برزسرا

نادعلی

چخانسور

کنگ

- سبخئ ای بارا «زرنجی غدیمیین شار به انونیین شاری برزسرا به نادعلی کلاتی ایشک و آشکا شه آوختی نامیین شاران ات که انگته هم آتاریخیین شارونادعلی کهنین کلاتئ خرابه دیستگه بنت» په رون په برزین تواری بوانت.

آسمانک

مخسد:

- واندگ بوانانت وبلکنت.
- آسمانکی گشتنا بزاننت.

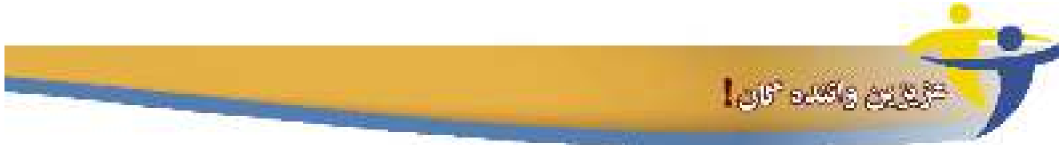
جُست:

- آسمانک چیا شنت؟
- چنت آسمانکه زانت؟
- کئ آسمانکی گشتگه کنت؟

بیبرگ مدام په هلکئ کسانین زاگان آسمانکه گشت. روچي هلکـئ کسـانین زاگ آیـی ایشك و آشکا نزآتنت. بیبرگ گشت: گوش بکنت زاگان مروچي پـه شـما آپـي مُرگـئ ناسرپدین چوکویئ آسمانکا گشین.

مچین گشتنت: شرانت.

بیبرگ گشت: روچي روباهی بازگشنگ ات به او شتاتگین آپئ کرا زُنۀتت. دیست که آپی مُرگئ چوکوی آباز یه کنت. روباه گشت ته چو وتی پسیا آباز یه کنئ. چوکو گشت: من شه وتی پسا گهتر آباز یه کنین. روباه گشت. ته تا آپی آسرا پده کایي آبازی کرتگه کنی. چوکوگشت. هان وای کارا کرت. رو باه گشت آپرین، انون شه هما جاگا ته منیا به آپی چیرا بیا. چو کوای کاراهم کرت. مگه همیکه به روباهی نزیکا رست و تی سرا بال آورت. روباه هلگر کرت و آیرا گپت ووارت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت ورندا ای آسمانکئ باروا شه یکی آدگرا جست بکنت.
- پنچ ۮل بیت و هر ۮلی واندگ په آپی مُرگی چوکوی سادگی و روباهی مکاریی باروا گون وت هبر بدیت.
- ای نیمگین جملانا به وتی کتابچهان بلکت، هرنیمگین جملی چیرا سئ کلیمه داتگ بوته شه سبخئ دیما کلیمه که راست انت ودی و جملانا پوره بکنت.

بیبرگ مدام په هلکئ کسانین زاگان __________گشت.

شیر

چا چاکه

آسمانك

روچی روباهی باز __________ ات.

سیر

تنگ

گشنگ

- سئ واننده‌گ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ٹک،کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- هر واننده‌گی که آسمانکه زانت په وتی همراهان بگشت.
- شه ای آسمانکا که وانتت چه پنت زرتت. سئ جواب گشتگه بیت همائیکه زانت راست انت معلوم بکنت.

۱- کسی دیما و ترابات بدین.

۲- چیزیکه کسیه لوٹیت بکنن.

۳- گون کسی مکرا گوازی مه ورن.

شه ای آسمانکا چی زانتگ بوت.

۱- روباهی چم و مکاری.

۲- روباهی کمک و دلسوچی.

ای آسمانکا به وتی کتابچهان بلکت په وتی کهولئ باسکان بوانت و بگشت که روباه چون په مکاری آپی مُرگی چوکوا گوازی دات و وارت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱- وپتن په اما چی ودیه کنت؟

۲- کئ په وابا اڑانت؟

۳- پچی گونڈین زاگ بازه وسپنت؟

٤- اگه مه و سپن چونه بیت؟

٥- به شپ وروچئ تها چنت ساعت بوسپن؟

- انون سئ واننده‌گ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت و اوشکتت یکوار دگه شه بربگشیت.

په ای گالان جمله جوڑو به وتی کتابچهان بلکت.

مُدام

آسمانک

ایشک و آشک

ناسرپد

گشتنت

- سبخئ ای بارا « روباه گشت: آپرین انون شه هماجا گهـا تـا منیـا بـه آپـی چیـرا بیـا. چوکو ای کاراهم کرت، مگه همیکه به روباهی نزیکار ست و تـی سـرابال آورت، روبـاه هلگر کرت و آیراگپت و وارت» په رون په برزین تواری بوانت.

گون انسانان مهر

مخسد:
- واندگ بوانںت و بلکنت.
- به واندگان گون انسانا مهر و محبتی جذبگ پرواك بيت.
- گون وت وش ونیکین سلوکی بدیما بگرنت.

توارمنی انت دوستیی	یکـــویی و بـراسیی
پـه سیاه وسپیتایک وڑا	آســـــودگی آرامیی

جُست:
۱- مهرو محبت چونین خو و تبی انت؟
۲- شما گون کئ مهرو محبت دارت؟
۳- همصنفانی مهرو محبت گون یکی آدگراچونین پای داریت؟

آدمی به سما جیین زندگیا باز کدر دارنت و مزنین شان و عزتی واوند انـت. پمیشـابه هـر جاگی که زندگیه کننت وتی دگه هم وڑانـا هـم پـه بـرزین چمـی گنـدنت و گـون یکـی آدگرا نیکین سلوکی دارنت.

نیکین خووتب و گون یکی آدگرا جوانی، مهرو محبت ودیه کنت وایـش وت سـببه بیـت که انسان و تراشه آدگری حال و بوداسی بکنت و سـوج بگیـت اگـه سـکی و سـوريي بـه سری بیت گون کمك و دستگیر یا سکیا حل کنت.

همیکه سرپدین مردمی گندیت که دگری په نا سرپدی و نازانتی ردین کاری کنت یا ناوڕین کرداری تسره رسینیت باید انت آیرا پوه و سرپدبکنت و سری پاچ آریت که آردین کار و کردی پدابلیت.

بهیل کرتن و بخشاتن هم برزین صفتی انت که انسان باید به ایشی خوبگیت و بزانت که مزگ و پیدگی که به بخشاتنا انت به کینگ و بیر گپتنانه انت آدمی باید وتی برزین کدرا بزانت و دگرانا هم کدربکنت، هر چنکس انسان دگری را کدرکنت و په برزین چمی بگندیت به هما کچانا وتی شان و عزتا برزه بارت و به دگرانی دلا دوسته بیت.

هیچبرنه باید تانکا وتی نپ و کتہی فکرا بن بلکین مچانی نپ و کتا به چمی چیرابگرن و په هیچ کس کمی و تاوان مه لوتن، به دگرانی غم ووشحالیا بار زرتن وت همکاریی و دستگیریی جذبگی ودی بوتنی سببه بیت که ایش وت مهرو محبتا به میانجینا کاریت و ووهده که انسان گون وت مهر و محبت کننت مچین آرام و وشحالین زندگیی واونده بنت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واننده‌گ په رون نوکین سبخابوا نیت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی په محبتی بارواگون وت هبر بدیت ورندا یکی شه شما چیزیکه شه وتی ڈلئ وانندگان او شکته په دگران بگشیت.

- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یك بارا په برزین تواری بوانیت.
- په جالگئ جملی پوره کرتنا سئ پسو داتگ بوتگیت آیرا ودی ورندا پورین جملا به وتی کتابچها بلکت.

- نیکین خووتب و گون یکی آدگرا جوانی ____________ ودیه کنت.

1. بَالگ و شان
2. مهر و محبت
3. جتایی

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تِک، کامه،سوالیه و ندائیه علامها نا بلت.
- سئ واندگ په جوانین سلوکی که گون وتی همصنفان دارنت په رون هبر بدنت.
- په جالگئ جملا سئ پسو داتگ بوته همایکین که جملا گهتر پوره کنت گجام انت آیرا ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت .

____________ هم برزین صفتی انت.

1- بیر گپتن
2- کینگ
3- بخشاتن

ای سبخابه وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

-   چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- آدمیی برزین صفت چی انت؟

۲- ای صفتی واوند چون انت؟

۳- کئ به مچانی دلا جاداریت؟

٤- کئ په سربرزی ووشنا می زندگیه کنت؟

٥- شما لوٹت چون بیت؟

-   سئ واناندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشت.

-   پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په مهرو محبتی پیدگ وکتہی باروا شه یکی آدگرا جست بکنت.

-   گون ای گالان جمله جوڑو به وتی کتابچهان بلکت.

آدمی

کدر

برزین

حال و بود

سبخئ ای بهرا«نیکین خوو تب و گون یکی آدگرا جوانی، مهر و محبت و دیه کنت وایش وت سببه بیت که انسان و ترا شه آدگری حال و بوداسی بکنت و سوج بگیت، اگه سکی و سوریی بیت کمک و دستگیری بکنت» په رون په برزین تواری بوانت.

متل و گالوار

مخسد:

- واندگ بوانت و بلکنت.
- متل و گالوارانا بزاننت.
- متلانا کارمرزبکننت.

راستي زوال نه داريت

جُست:

- شه متل وگالواران چيی ارزش درابيت؟
- متلانی زانتن وگشتن چه پيدگ داريت؟
- شه شما کئ متلی گشتگه کنت؟

شه متل و گالواران يک کئوم وولسی دود وربيدگيين ارزش درا بيت که مزنين سرچمگی زانتگه بنت، متل گشتن و متل آورتن امئ دود وربيدگين گوستگين دور و باريانی آزموتگ بوتگين کارانی آسر و نتيجها بيانه کنت.

انچامتل و گالوار گونڈو کسان مالومه بنت مگه هر متل و گالواری مزنين مانا و مخسدی داريت که په فکری و معنويين کنڈی و دارائيانی خوندی منتنا باز کدر داريت. گون متل و گالوارانی او شکتن و وانتنا شه آوانی گشوکانی فکر و خيالی وڑ وڈولاسی و سرپده بن مثالی وڑا به متليکه شنت: راستی زوال نه داريت.

شه ای متلاسدک و راستیی کدر درابیت و معلومه بیت که شه راستیا گهترین چیزی نه انت، راستیا هیچ و ڕی زیانی وزوالیی نه انت. گون ای متلی اوشکتنا، اوشکنوک راستیی کدرا زانت و به وتی زندا شه سدک وراستیا کاره گیت.

گون ای متلی گشتن و اوشکتنا گشوک و اوشکنوک بازین مانا و مخسدی را بـه کسانین جملی تها گندنت و ایش دو پیدگ و کٹ داریت.

۱- متل شه یک مردمی به دگری رسیت.

۲- ای متلی مانا و مخسد او شکنوکا سد ک و راستیی کدرا نشانه دنت و آء هم گون سدک و راستیا خوگیت.

به بلوچیی ای متلا که شنت راستی زوال نه داریت په وانوک و اوشکنوکا سدک وراستیی خوگپتنی حب و دلکشی گیشتره بیت و زبره زانت که به راستیا هیچ وڕی تاوانی نه انت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په متل وگالوارانی با روا هبربدیت رندا هر ڈلی یک متلی ودی بکنت و په رون په آدگران بگشیت که به وتی کتابچهان بلکنت.

- سئ واناندگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- ای متل و گالوارانا بوانت و به وتی کتابچهان بلکت.

✸ آپ وتی شارندا روت.

✸ اگه مروچی په من انت باندا په آیی انت.

✸ بٹ و چٹ بوت.

✸ په ڈک هبریا یک مردمی انت.

✸ ترندین گوات زوته کوشتیت.

✸ ٹپی سرا واد مه ریچ .

✸ جوڑین سر به بالشتا ایره نه بیت .

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت، ٹک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

ای سبخئ اولی دیما به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت وشه وتی گسئ مزنان بلوٹت که په شما لهتین، متل و گالوار بگشنت،و به دگه روچی به صنفا په یکی آدگرابگشت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- مردم چونین رسم و داب دارنت؟

۲- رسم و داب چیاشنت؟

۳- رسم و داب تا کدینهماننت؟

٤- اعید، جشن، بو وبرات به امئ مردمانی تها چونین گوستگی دارنت؟

٥- مردم ای روچانا گون چیا دوده گرنت؟

- سئ و انندگ چیزیکه دیما شه ای جستان او شکتت شه بریکواردگه بگشیت.

- په ای گالان یک یک جمله بلکت.

گوستگین

خوندی

کدر

زوال

سدک

- سبخئ ای بارا "شه متل و گالواران یک کوم وولسی دود وربید گیین ارزش درا بیت که مزنین سرچمگی زانتگه بنت، متل گشتن و متل آورتن امی دودو ربیدگیین گوستگین دور و باریانی آزموتگ بوتگین کارانی آسرو نتیجهابیانه کنت" په رون په برزین تواری بوانت

کارئ کٹ

مخسد:
واندگ بوانت و بلکنت. انونیین زمانگ، آیوک و گوستگین فعلانا درست کننت و کاری کٹا بزانت.

جُست:

۱- کار چیا شنت؟
۲- واندگانی کار چی انت؟
۳- شما به آیوکالوٹت چه کار بکنت؟

هرکاسبی و مشکولیی که انسان به آیی دست گٹ بیت و بروکٹی بگیت کارانت.
کسی کشار گر و مالدارانت یا انجنیر، سوداگر، معلم، دوکاندارو دگه مشکولیی ایش هر گجامی په وت و هم په دگران پیدگه رسیننت. واندگ که سبخه واننت و زانگ و کمالی واونده بنت ایش هم کاری انت که باز چیزانا زورنت و باندی روچاپه وت و وتی جامعا خذمت کرتگه کننت.
به کاری آسر و نتیجها بازین آسانیی ودی بوته په آرام وجوانین زندگیا رساک بریبر بوتگنت.

گوستگین و هدان انسان کار کرتگنت. انون به آوانی راهھامنه رئین تـه روی آروت ایـش وت روشه کنت که گوستگین کار بروکتٟ داشته و زنده گیی بازسکیانا حلاینتگنت پمیشا په جوانین کار و زبرین آسرو نتیجی گپتنا په جوانین بلـد بوتنا هر گجامی یک کاری پـه وت دره گیجیت مثالئ وڑا شما که انون چل(٤٠)وانندگ به اي صنفا سبخه وانـت ، هـر گجامي یک کاري پسند و وش دارت که به آیوکا تسربکنت

ده لوٹیت ڈاکٹر بیت، پنچه لوٹیت کشارگرو مالداربیت، دوه لوٹیـت تخنیـك زانـت بیـت، سیه لوٹیت معلم بیت، پنچه لوٹیت سوداگر بنت و آدگـه لوٹنـت دگـه مشـکولیی بگرنـت. ایش که هر گجامی وتی و شی کارا زبره زانت شه آیی هم وت و هم جامعی دگه باسک په جوانی پیدگ وکتٟ گپتگه کننت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی وانندگ په وت کـاری درگیجیـت ورنـدا پـه رون شـه هرڈلـی یک وانندگی په کاری که پسندی انت و درگیته په وتی دگه همراهان هبربدنت.
- جالگی جملانا بوانت، په هر جملی پوره کرتنا، سـئ کلیمـه لیکتـگ بوتـه همـایرا کـه جملا پوره کنت و جُہریت وتی کتابچهان بلکت.

وطن امی مچانی گس انت په ای گسا هر کس کاره کنت.

بزگر ___________ که شه آیی نان ودیه بیت.

۱- پسه چارینیت
۲- ناجوڑانا علاجه کنت
۳- گله کشیت

نجار ___________ جوڑه کنت.

۱- پل و سڑک ۲- کارخانه ۳- مکتبانا ٤- لٹیین چیز

- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
بلوچیئ زوانا فعلئ زمانگ سئ دورا بهره بیت: انونیین،گوستگین و آیوکین.
انونیین سادگین زمانگ

مفرد	جمع
۱- منه ریین	اما رون
۲- ته روی	شما ریت
۳- آروت	آ،آوان رونت

و «لوتین»ی لوز په آیوکین جملانی جوڑ کنگا انت چو منه لوتین بریین ته لوتی بروی، آلوتیت بروت.

- شما ای سبخا جوان بوانت و انونیین و آیوکین فعلا ناشه تهی ودی وپه یکی آدگرا بگشت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه زانت تک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

گشینین کار

ای سبخئ اولی بهرا په وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱- میئ اول چیی روچ انت؟

۲- ای روچا کارگر چیوه کننت؟

۳- کارگرانی هم تپاکیی روچ گجام انت؟

٤- اولی وارا کارگر به گجام شارا پاد آتنت؟

۵- رندا شه چنت پادآیگا کارگر سوبین بوتنت؟

- سئ واننده گ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت شه بربگشیت.

- هرگجا می شه شما سئ کشک په کاری پیدگی باروا به وتی کتابچهان بلکت.

- په ای گالان جمله جوڑ وبه وتی کتابچهان بلکت.

دست گٹ

بگیت

کشارگر

زانگ

زورنت

خذمت

رساک

بُرزین همت

کار گـــرون کارگر،کار منی عــــــزت انت

شان ومنی شوکت انت، بــــــرزمنی همت انت

من شه کوهانی دلا گنجـــــــه کشین پربهـــــا

الماس یاقوت لعل سیــاهین و سپیتین طـــــلا

گون وتی کاران کنین زندگیــــا ڈیل و بــراه

دنیای مان هــر گــــــــورا نام منی روش و درا

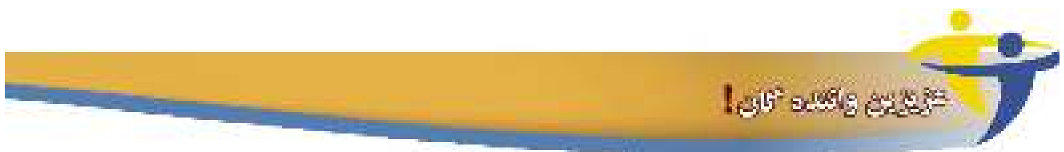
واهگ وارمــــــان منی انســـــانی آزاتی انت

زردی منی کوهین مــراد دنیـــــای آباتی انت

گرنچگ و بیدادیی آســــــرو بــــــربادی انت

براسی وانصاف و عدل په من گل وشادی انت

(ع. پهوال)

- برزگی شیراشه برکنت.

خان محمد ساجی

مخسد:

- واندگ بواننت وبلکنت.
- گون شاعرونویسوکا درستی بنت.
- شئیروشاعریی جذبگاواک بدینت.

جُست:

- چنت شاعری ناما زانت؟
- کئ به بلوچیی زوانا شئیر گشتگیت؟
- شه شما کئ خان محمد ساجیا درسته کنت؟

خان محمد سماجی شه بلوچیی زوانی وش گشین شاعران انت. آیی پسی نام ملا بهلول انت. آ به نیمروزی ولایتی کنگی ولسوالیی هلکی پیدا بوته. خان محمد سماجی وتی تعلیماتا ۱۲ صنفا به نیمروز در برت و هجری شمسیی ۱۳۶۰ سالا به کابلی پوهنتونی زوان ولبزانکی فاکولتا شامل بوت. انگته فاکولتی دورا الاس نه کرتت که په گیشترین تعلیما به درملکادیم داتگ بوت.

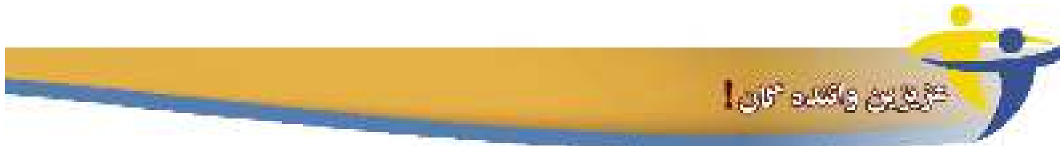
خان محمد سماجی اگه یك نیمگا بلوچیئ زوانی شاعری ات، دومی نیمگا جوانین فن کار و هنر مندی هم ات. آیی بازین شئیری به افغانستانی ملیین رادیو تلویزیونا ریکارد بوتگ و مدام شینگه بنت.

ایشی شاعریی مزنین خصوصیت ایش انت که شئیرانی زوان باز سادگ و مردمانی زوان انت، پمیشا په هر کسا آیی شئیرانی پوه بوتن آسان انت.

به خان محمد سماجی شئیران گیشتر وطن دوستیی مهر دیستگه بیت وشه وطنی ورناهان لوٹیت که پاکین وطنی خذمتا بکننت، گون وت تپاك ویکویی داشتگ بنت.

خان محمد سماجی کلامی چیدگ:

امـــاوتی ملك و وطنئ بچن و زاگـــن
مامردم و راجــــاوتیا چم و چـــرا گن
مـــــاگونۂ و کسان مرد و جنین زاگ
هـــر دشمن و بدواهی دلارامادین داگ
امـــا په وتی بزگ و خــــوارانی نجاتا
پاد آتگن و پـــرو شتگن زوراکی کلاتا
سرین بستگ سپاهی وتی آزاتی وواکی
ماندره کنن جـــان و سرانا وتی حاکی
ماعاشقن آجویی وســـول وتپـــاکی
مـــادشمنن توپیر وجتـــایی ونپـــاکی

- ای سبخی نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واناندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت،ٹِک،کامه،سوالیه و ندائیه علامهانا بلکت.
- سئ واناندگ په رون چیزیکه شه ای سبخا،خان محمد سماجی باروا زرتت په برزین تواری بوانیت.
- سئ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په سماجی باروا هبربدیت
- به خان محمد سماجی شئیرا چیی باروا هبر داتگ بوته.
- به جالگا دو پسو داتگ بوته.

خان محمد سماجی

۱- وش گشین شاعریی ات

۲- فن کار و هنر مندی ات

گجام یکین راست انت به دیمی ص بلکت؟

اولی	
دومی	
هردوین	

خان محمد سماجی شئیرابه وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت و شه بر کنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- واندگ بلوچیی ادبی تاریخی دورانا چنت دورسیایگ کرتگ؟

۲- بلوچیی ولسیین شئیرانی دورگجام انت؟

۳- لیلاڑو، هالو و لولی شه گجام دورا انت؟

٤- تاریخیین داستان، جنگیین نکل شه گجام دورا انت.

۵- بلوچیی کهنین لبزانکی (ادبیاتی) مزنین صفت چی انت.

- سی واندگ په رون چیزیکه دیماشه جستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشیت.

- به ای سبخا گون گجام یکی شه ای شاعران درستی بوتت نامی ودی و حلغی تها بگرت.

عبدالرحمن پهوال

نوراحمد(اومان)

خان محمد (سماجی)

- په ای گالان جمله جوڑ بکنت.

دربرت

وش گشین

فن کار

افغانستانی ملیین رادیو تلویزیون.

تلویزیون

مخسد:

- واننده‌گ سبخا په جوانی بواننت وبلکنت.
- تلویزیونا درست کننت، شه پیدگ و کتّی سی بنت وجوڑبوگی وختئ بزاننت.
- ترتیب، حالت(وصف) وکیفیتی قیدانا بزاننت.

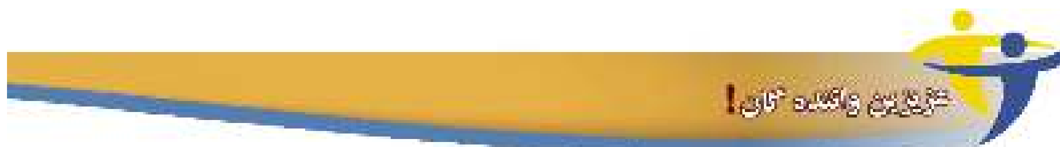

جُست:

- به برزگی عکسا چیه گندت؟
- تلویزیون اولی وارا به گجا جوڑ کرتگ بوت؟
- به امی عزیزین وطنا کدی تلویزیونی دستگا به کارا کپت؟
- شما تلویزیونی گجام پروگراماوش دارت؟

تلویزیون شه حال رسینوکین جمعیین وسیلان انت که دیستگ واوشکتگه بیت و سرا به میلادیی ۱۹۲۵ سالا به امریکای تپاکین ایالتان جوڑ و به کارا پرینتگ بوت.
گون وهده و وختی گوزگا تلویزیون کرا کرا به جهانی دگه ملکان دودبوت و پدبه پد تلویزیونی پروگرامانی گندوك واوشکنوکانی حساب گیش بوت و مردم په دلجمی به

وتی گسی تهاتلویزیونی وړوړی فیلم حال ورپوټانا دیستنت و زو زوشه حال و هبـران سـیه بوتنت.
به امی عزیزین وطنا په اولی وارا به هجـری شمسـیی ۱۳۵٦ سـالا بـه سـردار محمـد داودی جمهوریی وهدا تلویزیویونی دستگاه به کابل به کارا پرینتگ بوت که تاچنـت سـالا تانکـا کابلی شاری نندوک شه تلویزیونا کارگپتگه کرتنت و کراکرا به وطنی دگـه ولایتـان هـم تلویزیونی دستگاه نادینتگ بوتنت.
مردم به وطنی هر جاگه و هندی که انت و تـی وش و پسـندی پروگرامانـا گنـدنت و شـه وطن، سیم و جهانی حال و هبران سی و سرپده بنت.
تلویزیون بیدی حال و هبر، سازوزیمل و تفریحیین پروگراماں ورزشی و تعلیمـی ورودینـو کین پروگرام هم شینگه کننت که په گندوکانی زانگ و فکری واک داتنا پیـدگ وکـټ دارنت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچډل بیت و هرډلی په تلویزیونئ کدرئ باروآگون وت هبر بدیت.
- په ای جُستان سئ سئ پسو داتگ بوته یکـی را گچـین کنـت و ایشـک و آشـکی خط بگرت.

په مکتبی واندگان تلویزیونی گجام پروگرام کټوک انت؟

۱- فیلم
۲- حال و تعلیمی و ورزشیین پروگرام
۳- سریال

- به افغانستانا په اولی وارا تلویزیونی دستگاه کدی جوړ و به کارا پرینتگ بوت؟

۱- بازغدیما
۲- به ای زوتیان
۳- به سردار محمد داودی حکومتی وختا.

- سئ واناندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
شما به دیمی سبخی ونتت که حالت وترتیبئ قید هما انت که فعلی(کاری) تسرسگی وڑو ڈولا نشانه دنت.
چو: پد به پد، دم په دم، سرا، گهسرا، ڈل، ڈل، یک یک، زو زو، بولک بولک، سوار، پیادگ، لنگ لنگ، کرا کرا، ناگتا سراپ سراپ، په هندگ، په گریوگ، په دلجمی، چاپ جنان په زور، په تراپ، ترند، تیز، کنٹ و دگه. انون سبخا کرار(بیتوار) بوانت و جائیکه حالت و ترتیبی قیدی گالانا گندت جملانی به وتی کتابچهان بلکت.
- چیزیکه انون په شما گشتگه بیت په جوانی بلکت،ٹک، کامه سوالیه و ندائیی علامهانا جائیکه لازم انت بلت.
- سئ واناندگ په رون په هما پروگرامئ باروا که شه تلویزیونا گندنت ووش دارنت په وتی همراهان هبر بدنت.

هرگجامی په تلویزیونی باروا سئ کشک به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.
۱- جمعین ارتباطی وسیله گجام انت؟
۲- اگه به روچتاك و حالتا کی حال و هبری لکتگ بوتگ بیت چون زانن؟
۳- رادیو و تلویزیون چون اماره شه حال و هبران سیه کننت؟
٤- رادیو هبره دنت په امی وانتنا ضرورت انت اگه نه؟
۵- تلویزیون که هم هبره دنت و هم دیستگه بیت چونین وسیلی انت گون انترنت و کمپیوترا تاثیری بریبرانت؟
- سئ واننداگ چیزیکه دیماشه جستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشنت.
په ای گالان جمله جوړ و به وتی کتابچهان بلکت.

تلویزیون

جمعیین ارتباط

کرا کرا

گندوك

دستگاه

سبخئ ای بهرا «تلویزیون شه حال رسینوکین جمعیین وسیلان انت که دیستگ واوشکتگه بیت. سرابه میلادی ۱۹۲۵ سالا به امریکا تپاکین ایالتان جوړو به کارا پرینتگ بوت» په رون په برزین تواری بوانت.

وطنئ آباتی

مخسد:

- واندگ بوانںت و بلکنت. و معرفه ی نا ما درست کننت.

جُست:

- وطنی آباتی کي کار انت؟
- کئ وتی وطنا جوان آبات کرتگه کنت؟

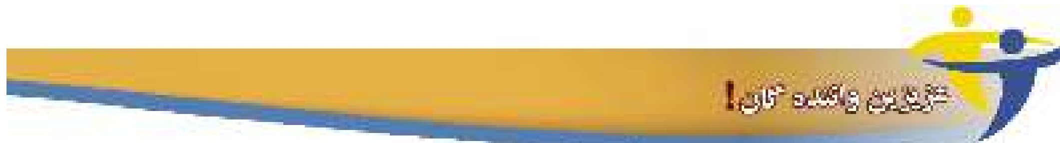
مشما(من، ته و آ) که به وتی یگجایین لوگ افغانستان زندگیه کنن په مشـما درا انـت کـه ای وطن سکین روچانا دیسته و باز خراب بوتـه شـه برزتـا جـالا وشـه روچ درات تـا روچ نشتنا ای وطنی هر جاگی آبا تیه لوتیت، هر چنکس وطن آبات بیت به هما کچـا نـا مـردم گهترین زندگیی واونده بنت.

به وطنئ ترخی و آباتیئ کارا زانگ و کمال مزنین تاثیری داریت دگه باید انت کوشست بکنن که زانگ و کمالی، واوندبن و په علم و زانگ گون نوکین و سیلانی

کار مرزکرتنا سرینا په وطنی آباتیا بندن وشپ ورروچ کاربکنن و ثابت بکنن که مشما به هر کار و کاسبیی که ان گون و تی کوشست و تلواسگان به وطنی آباتیی راها په سدك و راستی دیماشتگن.

وطن

ندرون تئی باگ و بهاری وطن
ندرون تئی کشت و کشاری وطن
زندگ و سوبین بی می استمان
ندرون تی دشت و دیاری وطن
برز بچنډیت تی بیرغ مدام
ندرون تئی نام و تواری وطن
ته منی ماس من تی پسگ یلین
ندرون تئی لج و میاری وطن
لوگ و هنکین کلاتین منی
ندرون تئی ډن و ډگاری وطن
هردمگ و سیم تي می عزت انت
ندرون تئی گټ و تلاری وطن
مچ موسم سال وشه گوزنت می سرا
ندرون تی گزترك و لواری وطن
زندگ و آبات ببی شاد مدام
ندرون تئی جنگل و داری وطن
ایش انت سماجی مدامی شعار
ندرون تئی آسمان و ډگاری وطن

- ای سبخی نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت

معرفه نام: معرفه نام هما انت که په دیمین مردم یـا اوشـکنوکا درا و درسـت بوتـگ بیـت چو: افغانستان- ای وطن و ضمیری کلیمه هم مدام معرفه انت. خاصین نام هم معرفه انت.

شما به ای سبخا معرفه ی گالانا ودی و به وتی کتابچهان بلکت.

- سئ واندگ په رون ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی په وطنی آباتیی باروا گون وت هبر بدیت.
- جملا بوانت و جوابی بگشت.

باید په وطنی آباتیا کوشش وتلواسگ بیت که:

۱- مردمانی زندگی جوان و آرام بیت.

۲- شه دگه ملکانی احتیاجا الاس بن.

۳- به دیماشتگ و آباتین ملکانی ریسگابوشتن.

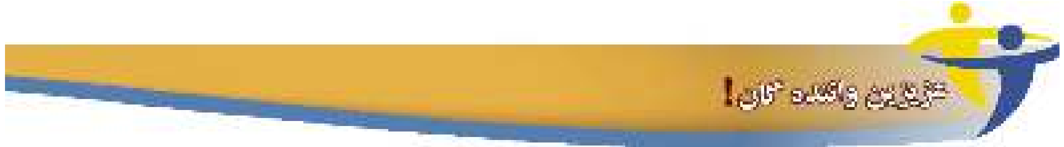
په گجام مخسدا

اولی	دومی	سومی	هرسین

به دیمی(ص) بلکت.

هرگجا می شه شما سئ کشک په وطنی آباتیی باروا به وتـی کتابچهـان بلکـت و شئیراشـه برکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت وجستانی پسوا بگشت.

۱- افغانستان کي وطن انت؟

۲- مشمی پت و عزت به گجا خوندی انت؟

۳- کئ باید په وطنی آبا تیا جدوجهد بکنت؟

٤- وطن شه چیا خراب بوتگیت؟

٥- وطن شه اما چیه لوٹیت؟

- سئ واانندگ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بر بگشیت.

- په ای گالان جمله جوڑ و به وتی کتابچهان بلکت.

لوگ

زانگ وکمال

آباتیا

شپ و روچ

ای

ڈموکراسي

مخسد:

- واننده گ بواننت و بلکنت. ڈموکراسیی مانا بزاننت.

گشتن و بیانی آزاتی، کلمی آزاتی، عقیدی آزاتی

جُست:

- ڈموکراسی چونین نظامی انت؟
- ظلم ووت سری جوان انت یا ڈموکراسي؟
- بی توری ووت سری گون ڈموکراسیا چه توپیر داریت؟

ڈموکراسی هما نظام انت که به آیی قانون، آزاتی و مردمگری انت. بری نظاما مردم په وتی جندی وش و پسند قانونا جوڑه کننت و جامعی مچین مردم آزات انت و مچانی جاگه و حک معلوم انت هرجاگهی مردمگری و اخلاق انت.

به ملکی که ڈموکراسی انت مچین یکی آدگری حکا په برزین چمی گندنت و ای سئ آزاتی به ڈموکراسیی نظاما انت.

- **گشتن و بیانئ آزاتي.**
- **کلمئ آزاتي**
- **عقیدئ آزاتي**

به جامعه ایکه ڈموکراسیئ نظام نه انت ظلم و زورا نسری انت انسان شه انسانی نیمگا جورینتگ، لٹ وکٹ، بندی و کشتگه بیت بی وسانی هستی و مال شه ظالم و زورا کانی نیمگا برتگه بیت انسان شه انسانی نیمگا گلام و نوکربنت بی وس به زورانسرانی دیما هبرداتگه نه کننت.

به جامعئ که ڈموکراسی انت هر کس وتی کاراشه قانون، آزاتی و مردمگریی دیمازانت و هیچ وڑی بی توریی نه بیت. ایش په ای واهگ و ارمانی رسگا باز جُهدو کوشست کرتگنت تا که ظلم و زورانسریا زیان و ڈموکراسیا آورتگنت. به ڈموکراسیی نظامانه کسی سرا ظلم و بی توریه بیت و نه کسی ظلم ووت سری کرتگه کنت. بلکین مچین وترا و دگرانایک وڑویک ڈوله زاننت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په ڈموکراسیی نظامی با روا هبر بدیت.
- انون ای نیمگین جملا به وتی کتابچهان بلکت به جالگی سئ کلیمه داتگ بوته هما کلیما که زانت جملا پوره کنت ودی و به اورکین جا گها بلکت.

ڈمو کراسی همانظام انت که به آیی __________ آزاتی و مردمگری انت.

قانون

وت سری

جورینگ

- سئ واندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- معرفه: معرفه هما انت که په دیمین مردما(مخاطبا) روش و درا بیت وشه آیی سی داشتگ بیت چو که په ای سبخا آتگیت.

ایش په ای واهگ وارمانی رسگا باز جُهدو کوشت کرتگنت تا که ظلم و زورانسریا زیان و ڈموکراسیا آورتگنت.

چوکه زانت تا ادا ڈموکراسیی باروا معلومات ات و «ا» معرفه علامه انت.

که دموکراسیی کلیمی آخراگیش بوتگیت.

سئ واندگ په ڈول:

اولی په قانونی

دومی په آزاتیی

سومی په مردمگریی (اخلاقئ)

باروا چیزیکه شه ای سبخا زرتگیت هبربدنت.

هرگجامی شه شما په ڈموکراسیئ باروا چارکشک به وتی کتابچهان بلکت و به گسا په وتی کهولی باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱- به ڈموکراسیی نظاما مردمانی واک به کي دستا انت؟

۲- به ڈموکراسیا کئ قانونا جوڑه کنت؟

۳- به ڈموکراسیی نظاما حکومتانی وظیفه چی انت؟

٤- به ڈمو کراسیا حکومت و مردم شه وت جتا انت یا یگجا؟

٥- به ڈموکراسیا کئ به کارانی سراوکیا درگیتگه بیت؟

- سئ واننده‌گ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.

- ای سئ آزاتی به ڈموکراسیئ نظاما انت بوانت ورندا به وتی کتابچهان بلکت.

۱- هبر داتن «گشتن» و بیانی آزاتی.

۲- لکتن(کلمی) آزاتی.

۳- عقیدی دارگی آزاتی.

- په ای گالان یک یک جمله بلکت.

لٹ و کٹ

گلام

بی توری

بی وس

واهگ

اسوتي

مخسد:

- واندگ بوانت و بکنت و اسوتیئ گندگیا بزانت.

اسوتي گندگين ناجوڑي انت

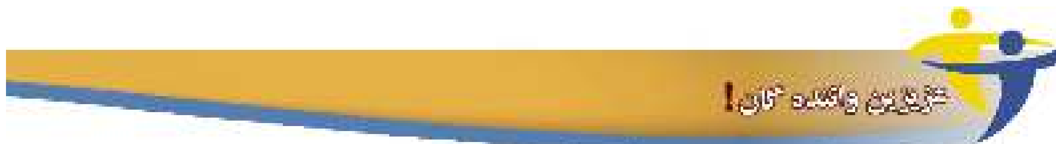
جُست:

۱- استوتي چيا شنت؟
۲- اسوتي گندگ انت يا جوان؟
۳- اسوتي چه پیدگ داريت؟
٤- اسوت کئ انت؟

اسوت هما انت که چمي به دگریئ مال و دارائیا دیسته نه کنت. اسوتي، روا داری نه کرتن انت، همیکه اسوتیئ چم به دگریئ مال و دارایي یا گهترین چیزی بکپیت دگه پیرزونه کنت و زردی نه سگیت که آانچین چیزی داشتگ بیت دگه آیی مال و دارایيئ زياني و زوالیالوټیت.

اسوتي سک گندگین خوی انت چو نا جوڑیی وڑا اسوتا جورینیت و پا زابه کنت، اسوت غمه وارت و ارمانی انت بلی شه وسی چیزی نه بیت اسوت و ترا جورینیت ووتی زندا تال و شوره کنت، په دگری تاوانی رسینتگه نه کنت و شه کسی مال و دارائیا کم کرتگه نه کنت.

اگه مشما کسی را درسته کنن، که اسوت انت و به اسوتیا خوگپته، جوان انت آیـی سـرا، پاچ آرن و بگشن که اسوتی گندگین خوی انت، ای خوا شه و تـی سـرا بزوریـت، پرچـی که، اسوتی گون وت دشمنی کرتن انت و آیرابگشن ته وت وتی زندا خرابه کنی، شـه ای خوا دست بزور اگه آمئ هبرامنت و وتراگون دگران هم وڑکـرت شـه اسـوتیی گنـدگین عذابارکیت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- سبخا کراری بوانت و اسوتیی گندگیانا به هوشا بگرت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په اسوتیی گندگیی باروا گون وت هبربدت.

انون ای نیمگین جملانا به وتی کتابچهان بلکت به هر جملـی جالگـا چنـت کلیمـه داتـگ بوته شه اوشکتگین گالان یکی که سره وارت درگیجت و به اورکین جا گها بلکت.

- اسوت هما انت که __________ به دگری مال و دارائیا دیست مه کنت.

دلی

چمی

واهگ وارمانی

اسوتي سك گندگین __________ انت.

خوی

ذمه واریی

- سئ وانندگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- من، ته، آ فاعلیین ضمیر انت و منا، ترا، آیرا مفعولیین ضمیر به ای سبخا فاعلی و مفعولیین گالانا ودی و آوانی جملانا به وتی کتابچهان بلکت.
- به جالگی جملان

من آتون

منابرت

فاعلی و مفعولین ضمیر آتگنت انون شما په ته و آجمله جوړکنت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تهک کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- انون سئ وانندگ
اولی په ایشی که اسوتی چی انت
دومی په اسوتیی تاوانی باروا
سومی په ایشی که اسوتا چون شه ای خوابگردینن، په رون هبربدنت.

هرگجامی شه شما په اسوتیی باروا سی کشک به وتی کتابچهان بلکت و به گسا په وتی کهولی باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.
۱- په دگران مال و دارایی داشتنا پیرزو و روا داری جوان انت؟
۲- په وت پاکین مال و دارائیا چون ودی کرتگه کنن؟
۳- روا داری و پیرزونه دارگ گندگ انت یا جوان؟
٤- اسوت شه چیا و ترا جورینیت؟
۵- اسوت په دگران تاوان رسینتگه کنت یا نه؟
- سئ واننده گ په رون چیزیکه دیما شه جستان او شکتت شه بربگشیت.
- شه جالگی گالان جمله جوړو به وتی کتابچهان بلکت.

پیرزو

زرد

جورینیت

اسوتي

خو

تال وشور

- سبخئ ای بهرا"اسوت هما انت که چمی به دگری مال ودارائیا دیسته نه کنت، اسوتی روا داری نه کرتن انت" سئ واننده گ په رون په برزین تواری بوانیت.

علم روشنی اِنت

مخسد:

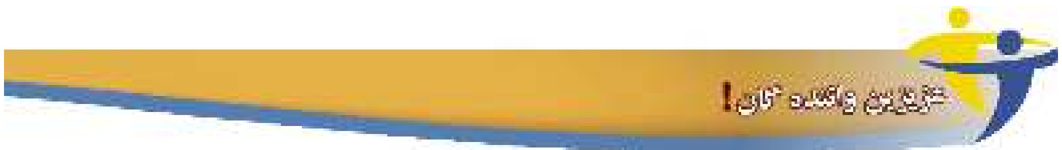
- واننده‌گ بواننت و بلکنت.
- علمئ کدرا بزاننت.
- په علمئ زورگا کوشست بکننت.

جُست:

- علمئ ایل زرتن په کئ فرض انت؟
- علمئ ایل زرتن چه پیدگی داریت؟
- علم وزانگ انسانا چیه دنت؟
- اگه چیزی مه زانن چون کنن؟

علم وزانگ چو بلوکین روشنی انت که په انسانا مچین سکیانا آسان و تارما روشـنه کنـت.
علم وزانگی ایل زرتن په مردین زاگ وجنین زاگا فرض انت.
اما باید په علم وزانگئ ایل زرتنا کوشش و تلواسگ بکنن و چیزیکه نه زانـن شـه عـالم و
دانندگان سوج و وترا پو و سرپدکنن سو جا شرمی نه انت نه زانتن و نا سرپدی شرم انت.
شه وهده و وختا کټ گپتن و علم و زانگی ایل زرتن باز پیدگ داریـت هـر چـنکس کـه
مردم علم وزانگی واوند بیت به هما کچانا آیی عزت و آبرو به دگرانی دیما گیشه بیـت و
مچین آیرا په برزین چمی گندنت.

علمیین مسلانی زانتن چو گنجی ودی کرتنا انت و علم وزانگ انچین گنج و هستي انت که هیچبر الاسه نه بیت.
کسیکه علم و زانگی واوند بیت جوانین کردارا نا تسره رسینیت و دگه هم شه آیی علم و زانگا پیدگ وکتہ زور نت، علم و زانگ انسانی شان و بالگ انت.
بیایت که وتی پربهایین وخت و رسا کا انچامه گوازینن په علم و زانگی ایل زرتنا شپ و روچ کوشش بکنن، چیزی که زانن په دگران بگشن و چیزیکه نه زانن شه دگران سوج بکنن انسان په علم و زانگی ایل زرتنا شه دمیکه به دنیا کیت تا دمیکه زندگنت وخت ورساک داریت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و هر ډلی په علم و زانگی باروا گون وت هبربدیت.
- شه ای گالان په جالگی هر گجام جملی گچین ورندا به وتی کتابچهان به اورکین جاگهان بلکت.

علم

آبات

علمی

علم و زانگی

غدیما انسان په بازسکی زندگیه کرتنت، بلی مروچی به __________ برکتا په آسوده حالی و اسراحت زندگیه کننت.

__________ انسانی فخر و شان انت.

__________ واوندین مردم وتی وطنا گهتر __________ کرتگه کننت.

- سئ واندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تِک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ واندگ په رون په عالم و دانندگانی کدر و روی بارواهبر بدنت.

- شه ای سئ جملان یکی سوجئ جواب اِنت آیرا ودی و رندا به وتی کتابچهان بلکت.
- دانندگ هما کساشنت که مزنین هبربدنت.
- دانندگ هما کساشنت که شه مچان برز بنندیت.
- دانندگ هما کساشنت که پوو سرپدبیت.

هر گجامی شه شما جالگئ شیری نترا به وتی کتابچهان بلکت.

امئ مکتب علمئ جـــاه انت
امئ مکتب زندئ بـــراه انت

بیـــا کـه بــــرون به مکتبا
یـات بگــرن علــــم وادبـا

سبخ بـــــوانن شپ وروچ
پـه مــــــردمان بن دلسوچ

هــــر تــاریبا گون بـراسان
بـرون بـــه مکتبا جـــــوان

آبـــــات بیت امـــئ مکتب
زندگ بیت علــــم و ادب

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

۱- علم وزانگ په انسانا چو چیا انت؟

۲- انسان گون علم و زانگا چه کرته؟

۳- انسان به علمئ برکتا به گجا گام اشتگیت؟

٤- علمئ جاه گجا انت؟

۵- به گجا گیشتر عالم و داندگ ودیه بیت؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت شه بربگشیت.

- گون ای گالان جمله جوڑ کنت.

علم و زانگ

آسان

ایل زرتن

زانن

- سبخئ ای بهرا «علم و زانگ چوبلوکین روشنی انت که په انسانا سکیانا آسان و تارما روشنه کنت. علم و زانگئ هیل زرتن په مردین زاگ و جنین زاگا فرض انت.» په رون په برزین تواری بوانت.

جوانین ورگی

مخسد:

- وانندگ بوانننت و بلکت.
- جوانین ورگیی کدرا بزاننت.
- به جوانین ورگیی وارتنا دلگوش بکننت.

جُست:

۱- گجام ورگیا وش دارت؟

۲- جوانین ورگی گجام انت؟

آئیکه وتی دُرایی وجوړیا لوټنت ورگیی سرا دلگوشه کننت. جوانین ورگی په انسانی دُرائیا پیدگ داریت.

غدیمی و هدا پیگ و گوشته وارتنت و به وتی مناگشتنت کسیکه بازپیگ و گوشت بوارت دروا وجوړ وپرواکین صورتی واوند انت. بلی رندا ثابت بوت که مالانی بازین گوشت و پیگ "چرپیی" وارتن پیدگ و کټی نه داریت په ایشیکه به مالانـــــي چرپیا

کلسترول باز انت و وهده که به انسانی حونا کلسترول گیش بیت به رگانی تها مانیت که په انسانی دروائیا تاوان داریت.
انون انسان په وتی دُرایی وجوڑیی ساتن و پرواك و توك بوتنا به پیگ و گوشتی جاگها، ماك، ماش، ادس، نخوت، بینڈی وای وڑی دگه چیز ورنت. گوشت، شیر، آمورگ، پنیر ماهی، ماك، نخوت و دال پروتین دارنت که په بدنی ودا بازتا ثیر دارنت و عضلاتا مزنه کننت.
جواری، برنج، گله، کچالو، شات و نیشکر بدنا واك و توکه دینت.
راز رازی نیوگ و سوزی ویتامین دارنت که آوانی وارتن انسانا شه ناجوڑیان ساتنت.
به روچی تها چنت وار آپی وارتن، تازگ و حامگ یاپکتگین سبزی و خاص پیماز و سیرکی وارتن باز پیدگ وکٹ داریت انسان هرو هدی که ورگیی فکرا بیت باید وتی وش و پسندا نه بلکین ورگیی واك و توك و تاثیرا بزانت و هما ڈولین ورگیی بوارت که په آیی کٹ و پیدگی داشتگ بیت.
باز نوشابهانی وارتن جوان نه انت، و یتامین دارین چیزانی وارتن زبر انت. انسان باید به خوت و ورگیی وارتنی و هدا وش و هندان بیت به غم وگڑتیا ڈُب مه بیت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو واننڈگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په جوانین ورگیی باروا گون وت هبر بدیت.
- دو ڈل شه یکی آدگرا په ایشی کسیکه وتی دُرائیا لوٹیت به چیا باز دلگوشه کنت پرس و سوج کنت، آدگه جوابانا بشکننت.

- سئ وانندگ په رون سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت. ټک،کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ وانندگ په هما ورگیانی باروا هبربدنت که پیدگ وکتۍ دارنت.
- جالگئ جملا سئ پسو داتگ بوته همایکین که راست انت شه سبخی دیما ودی و رندا به وتی کتابچهان بلکت.

پروتین دارین ورگی:

- ای ورگی انسانی بدنا واک و توکه دنت.
- ای ورگی انسانی بدنا شه ناجوړیان ساتیت.
- ای ورگی به بدنی باسکانی و دداتن و عضلاتی مزن بوتنا مزنین تاثیری داریت.

- په جالگی جملی اورکین جاگها یکی شه ای گالان ودی و بلکت.

پروتین

ویتامین

راز رازی نیوگ وسوزی __________ دارنت که آوانی وارتن انسانا شه ناجوړیان ساتیت.

ای سبخئ اولی و دومی بهرا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت.

۱- بازین پزوری په چیاتاوان داریت؟

۲- حونئ فشار شه چیابرزه روت؟

۳- دلئ او شتا تن(تپ داتن،سکته)، شکری ناجوڑی شه چیا ودیه بنت؟

٤- په پزورین مردما پیگ و چرپیی وارتن پیدگ داریت یا تاوان؟

۵- کسیکه پزورانت چی بوارت وچی مه وارت؟

- سئ واانندگ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت شه بربگشت.

په ای گالان جمله جوڑ کنت.

دُرایی

دلگوش

پیگ

کلسترول

سبخئ ای بهرا ″په ایشی که دُرا و جوڑبن و وس وواک داشتگ بن انچین ورگی بورن که پروتین داشتگ بیت، اماره واک بدنت و شه ناجوڑیان بساتیت″ په رون په برزین تواری بوانت.

دُراهی

مخسد:

واندگ سبخا بواننت و بلکنت.

دراهیی کدر و روا بزاننت

شه هماچیزان که په درواهیا تاوان دارنت دوری بکننت.

جُست:

دُراهی چه پیدگ داریت؟

پچی مدام و ترا پا که ساتن؟

اگه وترا پاک مه ساتن چونه بیت؟

پچی شه آوان که وترا پاکه نه ساتنت کسی وشه نه بارت؟

دُراهی وجوڑی شه خداوند(ج) مزنین نعمتان انت. شه دُراهی وجوڑیا په انسانا وشین سرودل و کاری واک و توک ودیه بیت. مچین انسان په دُراهی وجوڑیا اڑ اَنت، اگه مردم دُراه مه بیت واک ووسی نه داریت و گون راز رازی سکی و سوریان دیم په دیمه بیت. جوان و خرابین راهها توپیر کرتگه نه کنت.

جوانین عکل و هوش به دُرا و جوڑین بدنا انت، پاکی و ستره یی به درواهیی سرا باز تـاثیر داریت پمیشا به پاکی وستره ییٔ ساتنا بازسوگه کرتگ بوته، هر چنکس به وتی جند وتـی گس وتی کوچگ وهلکی پاکیا دلگوش بکنن به هما کچانا وتی دُراهی وجوڑیا ساتتگن.
اما گندن کسیکه به وتی پاکیاد لگوش داریت دُرا وجوڑ انت و مچین شه آیی وشـه برنـت و گون آیی دیوان و هبره کننت، مگه شه کسیکه و تـرا پاکـه نـه ساتیت مـردم و شـه نـه برنت و شه اوستاتن و نشتنا گون آیی دور یه کننت، انچین کس مردمانی دیمـا کـدر و رو نه دارنت .

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واننده گ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بئیت و هر ڈلی گون وت په دراهی و سلامتیی باروا هبربدیت.
- په جالگی جملانی پوره کنگا دو پسو داتگ بوته، هما که راست انت و دی ورندا به وتی کتابچهان بلکت.
- شه همایی که وتراپاکه __________ کسی وشه نه بارت.
۱- ساتیت
۲- نه ساتیت
جوانین عکل و فکر به __________ بدنا انت.
۱- هر کسی
۲- به جوڑین
اما گندن کسیکه به وتی __________ دلگوش داریت دُرا و جوڑانت.
۱- وراك و پاکیا
۲- کارا

سئ واندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

۱- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جای که لازم انت تک،کامه، سوالیه و ندائیه بلت.

۲- گون چوکاتی تهی گالان جملانا پوره کنت رندا به وتی کتابچهان بلکت وهماکلیمی ایشک و آشکا حلغه بگرت که گون جملان جریت.

میکروب دنزو پلک سیگار پاکی	په انسانی دراهیا پیدگ داریت.

انسان باید وترا شه	پاکیا سبزگا دنزوپلکا جوانین هوا	دوربساتیت.

هرگجامی شه شما چارکِشک په دراهیی باروابه وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- په امی دُراهیا چی پیدگ دارنت؟

۲- په امی دراهیا چی تاوان دارنت؟

۳- بایدوتی دست و دپ و دنتانانا کدین بشودن؟

٤- وتی ناونانا کدین بچنن؟

٥- امئ سری مود چنکربنت؟

- چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت سئ وانندگ شه بر بگشیت.

- گون ای گالان جمله جوڑ کنت.

دُراهی

واک وتوك

دیم په دیم

گندن

اوستاتن

- سبخئ ای بهرا ((دراهی و جوڑی شه خداوند(ج) مزنین نعمتان انت شه دراهی وجوڑیا په انسانا وشین سرودل و کاری واک و توك و دیه بیت)) په رون په برزین تواری بوانت.

موزیم

مخسد:

واندگ بوانںت و بلکنت.

موزیم و موزیمی چیزا نادرست کننت.

موزیمی کدرو نها دا بزاننت.

کابلی موزیمئ ماڑی

جُست:

به برزگی عکسا چیه گندت؟

موزیم چیا شنت؟

به موزیما چه ساتتگه بیت؟

افغانستان به گجام شاران موزیم داریت؟

شه غدیمیین دور و باریی مردمان بـازین اثـرو وړوړی چیـز منتگنـت، ای چیـز بـه خاصـین ماړی و آباتیانی تها ساتتگه بنت که موزیم گشتگه بیت په ایشی که غدیمی کهنـین اثرانـی کدر و نهاد بازانت موزیم یا جائیکه ساتتگه بنت باز کدر دارنت.

به موزیمان غدیمیین زر، مجسمه،پچ و پوش، پُر بها یین سـنگ و غـدیمی دور و زمـانگی وړوړی اوزار و وسیله ساتتگه بنت و باز مردم په غدیمی چیزانی سیل و ندار گا به موزیمـا رونت.

افغانستان که شه وت دیریین را جدپتر(تاریخی) و اوند اِنت بازین غدیمیین چیـز داریـت و هماچیز که تا انون دستا آتگنت به وطنی موزیمان ساتتگه بنت.

به امی عزیزین وطن افغانستان به کابل، غزنی، جلال آباد و هراتی شاران موزیم جوړ بوته که به آوان غدیمیین پربهایین چیز ساتتگه بنت، غدیمیین چیز و موزیمانی جوانین ساتتن امی مچانی کار انت، موزیم مچین هموطنانی انت.

همایيکه وت سروچیرکایی غدیمیین چیزانا شه گیابانی دک و خرابهان کشیت، چیره دنت و بها کنت گون مچان خیانته کنت، ای کار جُرم زانتگه بیت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو وانندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ډل بیت و گون وت په موزیمی باروا هبربدیت.
- جالگئ جملانا به وتی کتابچهان بلکت په جملانی پوره کرتنا سئ پسوداتگ بوته هما که جملا پوره کنت و دی و به اور کین جاگها بلکت.
- شه غدیمیین دور و باریی مردمان بازین ____________ چیز منتگنت، ای چیز به خاصین جاگه و آباتیانی تها ساتتگه بنت که موزیم گشتگه بنت.

نکل و آسمانک

اثرو وړوړی چیز

گله و دانگ

- سئ واننده گ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و ټک، کامه، سوالیه و ندائیی علامهانا بلت.
- سئ واننده گ په رون په موزیمی باروا هبربدنت.
- ای جالگئ جملانا به وتی کتابچهان بلکت په هر جملی پوره کرتنا سئ پسو داتگ بوته هما پسوا که راست انت ودی و به جملانی اورکین جاگها بلکت.

به امئ عزیزین وطن افغانستان به ________، ________ شاران موزیم جوړ بوته.

۱- پروان، فاریاب، فراه
۲- کابل ، غزنی، جلال آباد و هرات
۳- نورستان، سمنگان، قندز

- گون ای گالان جالگی جملانی اورکین جاگهانا پُر بکنت.

سی

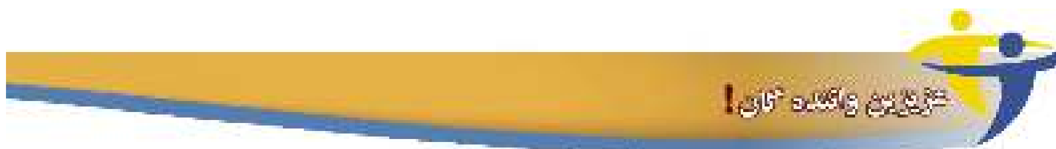
غچاغیا

امی

اگه بگندن که کسی غدیمین چیزانی ________ کنت، باید زوت پولیسا ________ کنن و میلن که________ وطنی دارائیابارت.

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت و موزیمی کدر و نها دا په آوان بگشت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

١- کهنین غدیمیین چیز گیشترکی به گجا ودیه بنت؟
٢- اگه کسی به وتی هلك و دیاری نزیکا به حاکانی چیرا چیزی گندیت چون کنت؟
٣- پچی غدیمیین چیزانی و تسرین پاچ آورتن جوان نه انت؟
٤- پچی اما کهنین غدیمیین چیزانی شه ڈگارا کشتن و بها کرتنی حکانه دارن؟
٥- غدیمیین کهنین چیز کي مال انت؟

- سئ واننداگ چیزیکه دیماشه جستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
- شه جالگئ گالان جمله جوڑ کنت.

به موزیمان

غدیمیین

غدیمی

سیل و ندارگا

- سبخی ای بارا ((افغانستان که شه وت دیریین گوستگ و تاریخی و اوند انت بازین غدیمیین چیز داریت، هما چیزیکه تا انون دستا آتگنت به وطنی موزیمان ساتتگه بنت)) په رون په برزین تواری بوانت.

پارلمان

مخسد:

واننده‌گ بوانت و بلکنت.

پارلمانا درست بکننت.

شه مردمانی نمایندگانی ذمه واریا به پارلمانا سی بنت.

جُست:

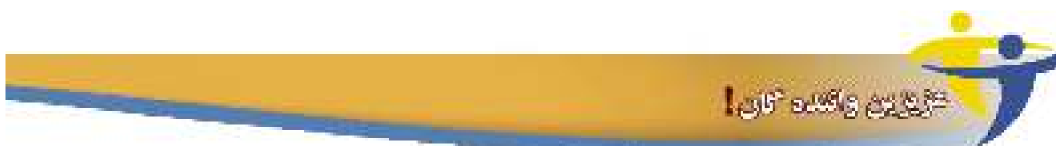
پارلمان چیا شنت؟

به افغانستانا په اولی وارا پارلمانی فکر کدی ودی بوت؟

شمی نمایندگ به پارلمانا کی انت؟ نامی بگشت.

پارلمان مردمئ نمایندگانی مجلس انت که به آیی قانون منیتگ و دولتیین کارانی سروپا سرگپتگه بیت و افغانستانی اسلامیین جمهوریی پارلمان ولسی جرگه و مشرانو جرگه انت. به افغانستانا په اولی وارا به شاه امان الله خانی وختا پارلمانی فکر ودی بوت و رندا شه آیی به نادر شاهی سلطنتی و هدا به هجری شمسیی ۱۳۱۱ سالا اولی پارلمان بنیاد اشتگ بوت.

به محمد نادر شاهی سلطنتی و هدا به ۱۳۰۸ سالا عیانی مجلس که ۳۸ باسک داشت کارابنا کرت وسئ سال پدترا دومی مجلس ((ملیین شورا)) جوڑ و افغانستان گون دومجلسی دارگاپارلمانی واوند بوت.
سری و هدا افغانستانی پارلمان انتصابی ات نه درگیجگی، وهدی که محمد ظاهر شاه به واکارست افغانستانی پارلمان تا یازدهمی دورا انتصابی اتنت.
ای واری افغانستان رنداشه ۳۰ سالی مڑو جنگا گون نوکین نظام و اساسیین قانون جوڑبوتنا پارلمانی واوند بوت.
افغانستانی مردم به جمهوریین ریاست و پارلمانیین در گیجگا(انتخاباتا) به وتی وطنی سیاسیین جوڑ بندیا بهرزرته ورای داتنی حکی ودی و به ۱۳۸٤ سالی سنبلئ ۲۷ وتی نماینده گانا په پارلمانا گچین کرتنت.
افغانستانی اسلامیین جمهوریي پارلمان دو مجلس داریت که یکی ولسی جرگه و آدگه مشرانو جرگه انت که قانونانی منگ و اجرائیی واکی سرا چاریی دارگی ذمه واریا دارنت به ولسی جرگها ۲٤۹ مردم که شه آوان ٦۸ جنین زاگ و به مشرانو جرگها ۱۰۲ نمایندگ که شه آوان ۳٤ مردم انتصابی انت بهردارنت.
پارلمانی نمایندگ پنچ سال به ملتی گسا انت که رنداشه آیی آوانی کاری دوره آسره بیت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واننده‌گ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په پارلمانی باروا گون وت هبر بدیت رنداشه هرڈلی یک واننده‌گی، یگجایین هبرانی نتیجا بگشیت.

- سئ واندگ ای سبخی یک یك بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بلکت و جائیکه لازم انت ٹک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.
- جُستانا بشکنت.

په اولی وارا به افغانستانا به کي وختا پارلمانی فکر ودی بوت؟
په جالگا په ای جستا ۳ پسو داتگ بوته هما پسوا که راست انت ودی و به دیمی(ص) حرفی بلت.

۱. به امیر عبدالرحمن خانی وختا.
۲. به محمد نادر شاهی وختا.
۳. به شاه امان الله خانی وختا.

- افغانستانئ مردم به گجام سالا به جمهوریین ریاست و پارلمانیین در گیجگا بارزرتنت؟
شه جالگی سئ جوابا ودی وبه دیمی ص بلکت.

۱- به ۱۳۸۰ سالئ جوزای ۱۵	
۲- به ۱۳۸۳ سال ثوری ۲۰	
۳- به ۱۳۸٤ سالئ سنبلی ۲۷	

هرواندگی به وتی کتابچهان چارکِشک په پارلمانی با روا بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په شری بشکنت و رندا جستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱. به جهانی وطنان چنت رازی پارلمان انت؟
۲. گجام رازی پارلمان گیشتر تاثیر دارنت؟
۳. گجام پارلمان به مردمئ لوٹگ وارادا به میانجینا کیت؟
٤. به گجام پارلمانا کسانین ٹکر، مدنیین جامعه و گل باره زورنت؟
٥. غیر دموکراتیکین پارلمان گجام انت؟

- سئ واندگ چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت یکوار دگه شه بربگشیت.
- په جالگی گالان یک یک جمله جوڑ بکنت و بلکت.

پارلمان

بنیاد

مليين شورا

- سبخئ ای بارا ((پارلمان مردمی نمایندگانی مجلس انت که به آیی قانون منیتگ و دولتیین کار چاریی چیرا گپتگه بنت. افغانستانی اسلامیین جمهوریی پارلمان ولسی جرگه و مشرانو جرگه انت)) په رون په برزین تواری بوانت.

غالی گواپی

مخسد:

واننډگ سبخا په جوانی بواننت.

واننډگ گون غالی گواپیی صنعتا درستی بنت.

جست:

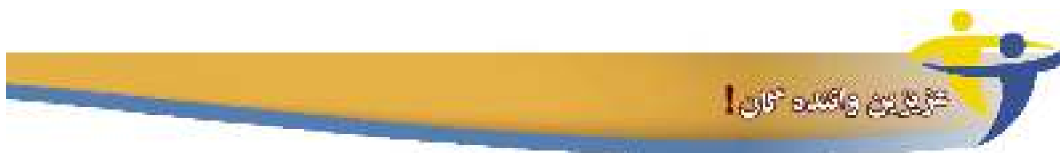
به رسما چیا گندت؟

شه شما گجام یکین غالیی گوپتنا دیسته؟

غالی گواپ شه چیا دسگ جوړه کننت؟

به عزیزین وطن افغانستانا شه باز غدیما غالی گواپیی صنعت دود بوته و بازین هموطنی به غالی گواپیا مشکول انت و بازولایتان غالی گوپتگه بیت مگه بلخ، آقچه، هرات، فراه و نیمروزی ولایتئ غالی نام و توار دارنت.

بلوچین جنیكؤ و جنین زاگ به غالی گواپیا کاریین ڈولی زحمته کشنت، ایش پَسی پشما جوانه شودنت و گون چروجلکا آوانا ریسنت رندا شه رستنا دسگانا چنت رازی رنگه کننت همیکه دسگ رنگ و بریبر بوتنت تئونا ایره کننت و باز ڈیلدارو براهدارین غالینه گوپنت.
باز سالان دیما په غالی گواپیی دسگانی رنگ داتنا چگگکی رگ و ریشگانا شه حاکی تها کشتنت و رندا شه ششتنا به غلیپی تها جوان لاڑه داتنت و هدی که بزین رنگ جوڑه بوت دسگانا رنگه کرتنت بلی انونیین و هدا په دسگانی رنگ داتنا هر رازی رنگ که بلوٹنت ودیه بیت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- په ای سوجا سئ پسو داتگ بوته هما که راست انت ودی و به دیمی(ص) بلکت.
پشمیکه په غالیا بریبره بنت کدین شوشتگه بنت؟

1. **دیماشه رستنا شوشتگه بنت.**
2. **رندا شه رستنا شوشتگه بنت.**
3. **هیچ شوشتگه نه بنت.**

- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی گون وت په چر و جلکی باروا هبربدیت رندا شه هر ڈلی یكؤ واندگی چیزیکه شه وتی ڈلی نیمگا او شکیته په دگران بگشیت.
- سبخا بوانت و رندا بگشت غدیما که رنگ نه ات په غالیی دستگانی رنگ داتنا شه گجام چیزا کارگپتگه بوت شه جالگئ سئ پسوا ودی و به دیمی(ص) بلکت.

1. **شه درچکی بن وریشگا**
2. **شه جروعلفانی بن وریشگا**
3. **شه چگگکی بن وریشگا**

- سئ واننده گ په رون سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

فعل:

فعل هما کلیمه انت که کار، مردمی و یا چیزی حالتا به یکی شه سئ(۳) زمانگان روش بکنت(گوستگ، انون، آیوک)

چو: شتون- رئین- لوٹین برئین.

- من زی شارا شتون.
- من شارا رئین.
- من لوٹین باندا شارا برئین.

- شما شه برزگی جملان گوستگین زمانگی فعل، انویین فعل وآیوکی فعلا معلوم و رندا فعلی هر سئ زمانگی جملانا به وتی کتابچهان بلکت.

- په جالگئ جملانی اور کین جاگهان په جواني شه ای فعلان گچین کنت.

شتون

رونت

لوٹن

برون

من زی شارا ___________.

مُراد و بیبرگ شارا ___________.

اما ___________ به آیوکین هپتگا کندهار ___________.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

١- په پشمانی رستنا شه چیا کارگپتگه بیت؟

٢- جنک و جنین زاگ غالی گواپیی کارا چه و هدا دیما برنت؟

٣- جِنک غالی گواپیا شه کئ هیله زورنت؟

٤- غالِی گواپی شه کدی پا دود انت؟

٥- پچی تئون گواپین جنین زاگانی کار ستای وڑانت؟

- سئ واانندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشیت.

په ای گالان جمله جوڑ کنت و به وتی کتابچهان بلکت

غدیما

مشکول

چر

جلك

ای سبخئ اولی بارا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت اگه آگیشتر چیزی په غالی گواپیا زاننت بشکنت.

مهمانانی عزتداری

مخسد:

- واناندگ بواننت و بلکنت.
- واناندگ مهمانانی عزتداریا بزاننت.
- گون مهمانانی عزت کرتنا خو بگرنت.

جُست:

۱- مهمان چیا شنت؟

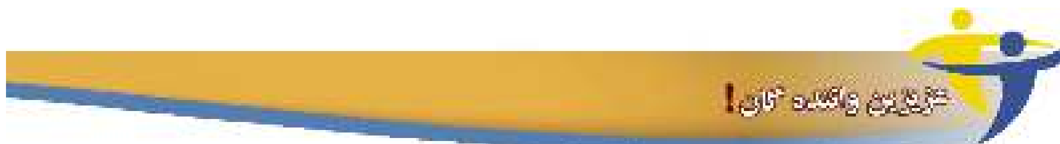
۲- دمیکه شمی گسا مهمانه کیت چونه کِنت؟

۳- مهمانی عزتداریی داب شه کدی پا دود انت؟

به امئ عزیزین وطنا شه شاران در به ده وهلکان مهمان جاه و هوتل نـه انـت و همـوطن پـه روچ یا شپی گوازینگا به وتی حکدار و دوستی گسا رونت.

امی مردم، شه مهمانی آتنا، باز وشه بنت، دمیکه به گسا مهمانـه کیـت گسـئ واونـد گـون پاچین پیشانیی په گل ووشحالی مهمانا وش آتگیه کنت.و کاسـی وتـی واك و وسـا آیـی خذمتا کنت.

امی مردم بری سدک و باورا انت که گون مهمانی آتنا به گسئ واوندی پرزونگ وروزیا برکت و دیه بیت و شنت مهمانی روزی گون آیی جندا انت.
اما وتی پس و پیروکانی وڑا مهمانداریی رسم و دابا زندگه ساتن و گون مهمانی آتنا بازوشه بن و په جوانی آیرا خذمته کنن.
ای که اما وتی مهمانی کدرا زانن و آیرا په جوانی عزته کنن به امی خو و مردمگریی سرا جوانین تاثیری داریت، امئ نیکی و جوانین سلوکئ دارگئ جزبگا گیشه کنت و اما گیشتر صبر ودیه کنن، مهمان شه امی ای عزتداریا باز و شه بیت و ای نیکیا به هوشا گیت و امی روزی و نمکی پاسا ساتیت.
به شار و آ جاگهان که هوتل و مهمان جاه انت، امئ هموطن وتی دوست و حکدارا نا پازابه نه کننت په شپ و روچی گوازینگا به مهمانجاه وهوټلان رونت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په مهمانی عزتداریی باروا گون وت هبربدیت.
- ای متل و گالوارانا بوانت و به وتی کتابچهان بلکت.
  - مهمان خدای دوست انت.
  - مهمانی روزی گون آیی جندا انت.
  - مهمان وتی روزیا وارت.
  - مهمانی روزی دیماشه آئیه کیت.
- شه ای جوابان گجام جوان انت.

پچی مهمانی عزته بیت؟

په کسی عزت داتنا

په دوستی و محبتی بازبوتنا

گجام یکین جوان انت به دیمی(ص) بلکت.

اولی؟	
دوم؟	
هردو؟	

- سئ وانندگ ای سبخی یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت تهک، کامه، سوالیه و ندائیه علامهانا بلت.

- سئ وانندگ په مهمان داری و مهمانی عزتداریی باروا هبر بدنت

- گون ای گالان جالگئ جملانا پوره بکنت.

مهمانی

وشه

گسئ واوند

مهمانا

امی مردم، شه ________ آتنا باز ________ بنت. دمیکه به گسا مهمانه کیت ________ گون پاچین پیشانیی په گل ووشحالی ________ وش آتگیه کنت.

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱- بالاچ و بیبرگ کدی شه شارا سونی گسا رادگ اتنت؟
۲- بالا چا چی تورینت؟
۳- بالاچ چی گشت؟
٤- بیبرگ چی گشت؟
٥- کشارگری و با گداریی حاصل شه چیا رسنت؟

- سئ واندگ چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت په رون یکوار دگه شه بربگشنت.
- په ای گالان جمله جوڑبکنت.

پاچین

خذمتا

پرزونگ

- سبخئ ای بارا((امئ مردم، شه مهمانی آتنا، باز و شه بنت، گسئ واوند گون پاچین پیشانیی په گل و وشحالی مهمانا وش آتگیه کنت)) په رون په برزین تواری بوانت.

ویتامین

مخسد:

- واندگ بوانت بلکنت و ویتامین و آیی پیدگ و کٹا بزاننت.
- شه ویتامینی کمیی تاواناسی بنت.
- ویتامین دارین چیزانا درست کننت.

جُست:

ویتامین به انسانی بدنا چه اثری داریت؟

ویتامین به چیا ودیه بیت؟

ویتامینی نه رسگ په انسانا چه تاوان داریت؟

ویتامین به انسانی واک وتوک داتن و زندگیی تچ و تاگـانی رادگ منتنا بـاز کـدر و اثـر دارنت. همیکه انسان وراکی(ورگی)، نیوگ و سبزیه وارت ضرورتی وڑی ویتامین په آیـه رسنت.

اگه انسان جوانین ورگی، نیوگ و سبزی مه ورات په آیی ویتامینه نه رسیت وکراکرا بی رودار، دل غش ونزوره بیت واگه همی ڈول مانیت گون سکین ناجوڑ یادیم په دیمه بیت. همائیکه جوان ورگی، نیوگ و سبزیه ورنت زبر ویتامینه گرنت، دُرا وجوڑ انت و هروڑی کاروتچ و تاگی وسا دارنت. سرآیی که گون علم و زانگی دیما روگا جوانین ڈولی ویتامین جوڑ کرتگ و به دارو خانهان آورتگه بنت مگه گیشتر په ایشی سوگه بیت که انسان ویتا مینا شه ورگی، سبزی ونیوگا بگیت پمیشا انسان به دگه ورگیانی وارتنی پانادا په سبزی ونیوگانی وارتنا باز دلگو شه کننت.

- ای سبخی نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هرڈلی گون وت په ویتامینانی باروا هبربدیت.
- په جالگیٔ جملانی اورکین جاگهان شه جدولی تهی گالان که گندت درگیجت و رندا به وتی کتابچهان بلکت

________ په انسانی واک و توک داتنا پاز کدر داریت.

برسیت
ویتامین
مه رسیت
دُراوجوڑ
وراک
نیوگ
سبزی
داروخانه

اگه په انسانا ویتامین________، ________ و پرواک و توک بیت.

اگه په انسانا ویتامین ________ بی رودار، دل غش و نزوره بیت.

ویتامین به وراک،________ و________ بازانت.

به ________ هم ویتامین په بها انت که ناجوڑانا داتگه بیت.

- سئ واندگ په رون ای سبخئ یک یک با را په برزین تواری بوانیت.

چه ڈولی یا کیفیتی قید: هما انت که ڈول و کیفیتا روشه کنت چو:

شر- جوان-زبر-وش وش- کرا، کرا

به ای سبخا هما جملا که به آیی کیفیتی قید دیستگه بیت ودی ورندا به وتی کتابچهان بلکت و انچین چنت جمله دگه جوڑ و بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ٹک، کامه،سواليه و ندائیه علامهانا بلت.

- سئ واندگ هرگجامی یک یک جوانین ورگیی (وراکی) باروا هبربدنت که گون وارتنی انسان واک و توک ودیه کنت.

- انون په جالگئ جملی پوره کرتنا لازمین گالانا ودی وبه جاگهی بلکت.

نیوگ سبزی ویتامین

باید بزانن که ________ و ________ هم ویتامین دارنت.

هرگجامی شه شما سئ سئ کشک په ویتامینی باروا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت ورندا جُستانی پسوا بگشت.

۱. باید چونین وراک(خوت، ورگی) بورن؟

۲. به گوشت، آمورگ و ما کا چی ودیه بیت؟

۳. چی انسانئ بدناپرواکه کنت؟

٤. غندیین چیز به چیوا ودیه بنت؟

۵. مسکه، شیر، پنیرو نبا تیین روگن چی دارنت؟

٦. نیوگ و سوزی چی دارنت؟

- سئ واناندگ په رون چیزیکه دیما شه جُستان گشتگ بوت یکواردگه شه بربگشیت.

- گون ای گالان جمله جوڑ و به وتی کتابچهان بلکت.

رودار

سوزی

دل غش

نیوگ

ورنت

- سبخئ ای بهرا ((ویتامین به انسانی بدنی واک و توک داتن و زندگیی تچ و تاگانی رادگ منتنا باز کدر و رو داریت)) په رون په برزین تواری بوانت.

نسواریٔ تاوان

مخسد:

- واننداگ بواننت بلکنت.
- شه نسواری ضرروتا واناسی بنت.
- شه ای عملا دوری کننت.

جُست:

- نسواری ضررو تاوان چی انت؟
- پچی مردم شه نسواریا بده برنت؟
- نسوار په دُرائیا چه تاوان داریت؟

نسوار جور دارین گندگین چیزی که شه تما کی اورت کرتن و آهکی لوړ کرتنا جوړه بیت و نسواري ای گندگین چیزا به وتی دنتانانی دیما به لنټ ودنتانانی تها کلنت.

نسوار شه گندگین عملان انت. همائیکه گون ای عملا خو گرنت گون وړوړی ناجوړیان آخته بنت مدام آوانی دنتان زرد انت و دپش گندگین بوی دنت. مچین مردم شه نسواریان بده برنت.

کسانین زاگ، نوک ورنا وورنا که وتی مُلك و وطنی براه وزیب انت و آوانی دُرایی و جوړی په ملکا مزنین پیه و سرمایی انت شه مچان گیشتر شه نسوار و دگه عملان که انسانیٔ شان و عزتا کم و په دُرایی و سلامتیا ضرروتا وانه رسیننت بده برنت همیکه

نسواری یا دگه عملیی را بگندنت شنت ته که وت وتی زندا خرابه کنی شه دگری چه گلگ، پچی وت په وتی دست تاوان و ضرری پداگردی.
امئ ورنا و نوك ورنا زاننت که به نسوار، سیگار، چلیم، تریاك، چرس و دگه عملان آخته بوتن تباهی انت که مردما زبون و زواله کنت پمیشاوت هم شه ای عملان و ترا دوره ساتنت وتاجائیکه شه وسیش بیت په دگران هم ای عملانی ضرروتا واناگشنت و آوانا منع کننت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سایگ بکنت.
- دو واندگان په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڊل بیت و هر ڊلی په نسواری ضرروتا وانی باروا گون وت هبربدیت و اولی ڊل جست بکنت و آدگه په واریک یک پسوبدینت.

اولی ڊل- جست:
نسوار کرتن چونین عملی انت؟
دومی ڊل- پسو: نسوار کرتن باز گندگین عملی انت.
اولی ڊل- جست: نسواریانی دنتان چونین رنگی دارنت؟
سومی ڊل –پسو: نسواریانی دنتان زردو زنگ انت.
اولی ڊل- جست: کی دنتان زوت خرابه بنت؟
چارمی ڊل- پسو: نسواریانی دنتان.
اولی ڊل-جست: نسواریانی دپ چونین بوی دنت؟
پنچمی ڊل-پسو: نسواریانی دپ گندگین بوی دنت.

- سئ واننډگ په رون ای سبخی یک یک با را په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سوالیه و ندائیه علامها نا بلت.
- سی واننډگ په رون

اولی په نسواری گندگی

دومی په نسواری ضرر و تاوان

سومی په نسواری دیمگیریی باروا هبربدنت.

هر گجامی شه شما په نسواری ضرروتاوانی باروا سی کشک به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولئ باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت.

۱. زندگیی باز وشین روچ گجام انت؟

۲. به چیا باید انت دلگوش بکنن؟

۳. چه په انسانی ود، مزن بوتن، دُرایی، شان و عزت و مردمگریا کټوک انت؟

٤. گندگین عمل گجام انت؟

۵. اما باید وتراشه چیا دوربساتن و دگرانا هم منع کنن؟

- سئ واندگ په رون چیزیکه دیماشه جُستان گشتگ بوت شه بربگشیت.

- په ای جملئ پوره کرتنا یکی شه جالگئ گالان درگیجت و به اورکین جاگها به وتی کتابچهان بلکت.

ورنا شه نسوارا بده برنت و ________ دوره ساتنت.

مردما

زاگانا

وترا

- شه ای گالان جمله جوړ و به وتی کتابچهان بلکت.

گندگین

زرد

بو

کسانین زاگانی حک

مخسد:

- واننگ بواننت و بلکنت.
- کسانین زاگانی حکانا بزاننت.
- گون کسانین زاگان جوانین سلوکی بکننت.

جُست:

۱- کسانین زاگ به آیو کاچیه بنت؟

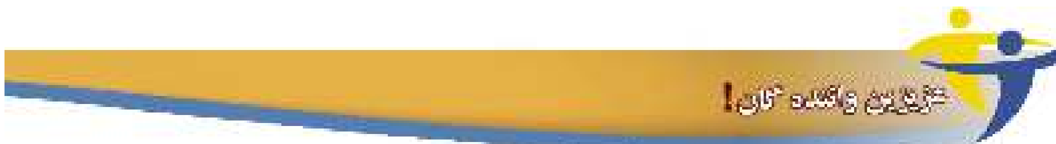
۲- وطنی آیوك به کئ بستگیت؟

۳- ماس و پس ومزن گون کسانین زاگان چونین سلوکی بکننت؟

٤- باید کسانین زاگ گون وت چونین سلوکی بکننت؟

کسانین زاگ وتی وطنی پیه و سرمایه انت، همی مروچین کسانین زاگ باندی رو چا مزنه بنت، علم و زانگی و اوند بنت و په وتی وطنی ترخی و دیما روگا سرینا بندنت.

پس و ماس و دگه مزن باید انت گون کسانین زاگان جوانین سلوکی بکننت آوانی هبر، نظرو پیشنهادانا په جوانی بشکننت و به کاران گون آوان سلا و شو ربکننت، کسانین زاگ که شه پس و ما سا سوجه کننت باید ماس و پس آوانی سوجی پسوا بدینت و گون آوان په نرمی و وشین تبی هبربدیت.
هرچنکس که کسانین زاگانی کدربیت و آوانی جوانین کار و کوششا رو داتگ بیت آپه کارانی تسر رسینگا گیشتر دلگوشه کننت و گون وهده و وختی گوزگا زانگ و کمالی واونده بنت و گیشترین کار در بریی وسی و اونده بنت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واننده گ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په کسانین زاگانی حکانی باروا گون وت هبربدیت.
- شه چوکاتی تها هما کلیمه ایکه په جملی جوڑ کرتنا بریبره کیت و دی و رندا پورهین جملا جوڑو به وتی کتابچهان بلکت.

مروچیین | کسانین زاگ
ماس و پس
مزن | باندی روچی مزن انت.

- شه ای گالان جالگی جملانی اورکین جاگهانی تها بلکت و آوانا پوره بکنت.

کسانین زاگان

بشکننت

سلا و شور

پس و ماس و دگه مزن باید انت گون __________ جوانین سلوکی بکننت آوانی هبر،
نظر و پیشنهادانا په جوانی __________ و به کاران گون آوان __________ بکننت.

- سئ وانندگ ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت.
- چیزیکه انون گشتگه بیت بلکت و جائیکه لازم انت تِک، کامه، سوالیه و ندائیی علامهانا بلت.
- سئ وانندگ په رون په کسانین زاگانی کدری با روا هبربدنت.
- په جالگئ جملانی اورکین جاگهان شه ای گالان در گیجت و آوانا پوره بکنت.

ماس وپس

کسانین

سلا و شور

شریکه

اگه __________ گون کسانین زاگان به کاران __________ کننت __________ زاگ وترابه گسا __________ زاننت و گهتر دلچسپیه گرنت.

ای سبخئ اولی بارا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱. شه نیشکرا چه گپتگه بیت؟

۲. گُڈو بوره ی وارتن پیدگ داریت یا تاوان؟

۳. پچی باید بازوشی مه ورن؟

٤. پچی باید رنداشه و شیی وارتنا وتی دنتانانا بشودن؟

۵. اگه وتی دنتا نانا مه شودن چونه بیت؟

- چیزیکه دیماشه جستان گشتگ بوت، یکوار دگه سئ واننداگ په رون شه بربگشیت.

- په ای جالگی گالان یک یک جمله جوڑ بکنت.

پیه و سرمایه

مروچیین

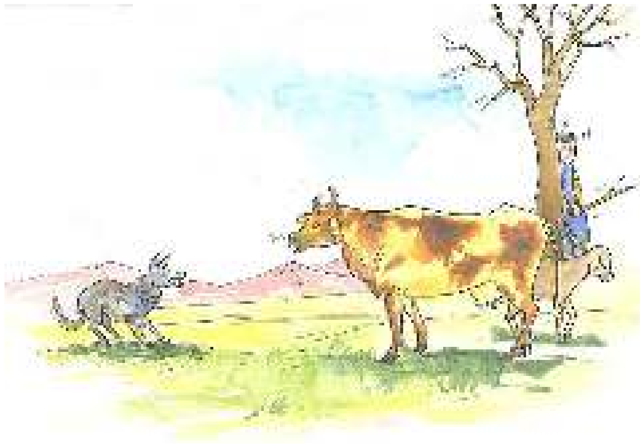
سرینا

- سبخئ ای بارا ((کسانین زاگ و تی وطنی پیه و سرمایه انت، همی مروچیین کسانین زاگ باندی روچا مزنه بنت)) په رون په برزین تواری بوانت.

نکل

مخسد:

- واندگ بوانںت و بلکنت.
- واندگ نکلانی گشتنا بزورنت.
- معرفه ین ناما درست کننت و نشان داتگ بکننت.

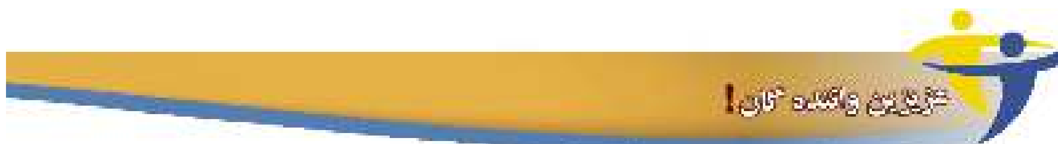

جُست:

- کئ نکلیه زانت؟
- گرک و گوکئ نکلا او شکتگت؟

باز غدیمی وختا کریمداد نام به هلکي زندگیه کرت و یک جوانین شیرین گوکي داشت که شه وتي گوکئ شیران هم وته وارتنت و هم بها کرتنت ای گوکئ کانٹ(شاخ) تچک و تیز اتنت همیکه خشمین بوتین هر کس و هر چیزی که به نزیکی بیاتین آیراگون وتي کانٹان جت.

یکروچي به بهارئ موسما کریمداد وتي زاگ مُراداگشت که گوك و گولوا په چرینتنا به رودئ کرا بارت. مُراد اي کارا کرت، گوك و گولو چر تنت مُراد هم چمولی نزه کاورت وهم شیره جت که ناگتا پا درشپي توار بوت.
مُراد گت کرت که آواني کُچک انت. آیرا توار کرت. به ای و هدا گوك سونی مُراد ووتي گولوا جست، مُراد و ترابه درچکا پناه کرت. گولو هم آیی نزیکا آت، گوك هم آواني دیما او شتات و وترا په هلگرا تیار کرت گرك که وترا نزیک کرتت په ترندی گوکئ سرا هلگر کرت بلی هما دما آنگو کپت. درابوت که گوك آیرا گون وتي کانتهان سك پدرد کرته. مُراد گیشتر به درچکانزیک بوت و کوکارکرت. بگرت، میلت که گرکی انت آشکترا بزگري تواریٔ او شکت په کمکا آت. همیکه گرکیٔ چم به بزگرا کپت وترا شورانی تها زیان کرت. وهده که مُراد به گسا آت نکلا په وتی پسا گشت، پسي بازوش بوت وگشت: مُراد بابه، تی هوشا انت که یکروچی سك لانچتی که گوکئ کانتهانا پروش که مال و مردما نا جنت بلی منه زانتون گوکئ کانتٜ بی پیدگ نه انت و مروچی اگه گوك گرکا گون وتی کانتهان مه جتین گرك باز تاوانه رسینت. هما کانتٜ درد وارتنت و گرکابی سوب کرتنت.

- ای سبخئ نوکین گالانا سیایگ بکنت.
- دو واندگ په رون نوکین سبخا بوانیت.
- پنچ ڈل بیت و هر ڈلی په ای نکلئ باروا گون وت هبربدیت و آخرا یکی شه شما نکلئ نتیجها په دگران بگشیت.
- په ای جُستا سئ پسوداتگ بوته یکی گچین کنت و رندا به وتی کتابچهان بلکت و اروکین جاگها پرکنت.

اگه گوك گرکا گون وتی __________ مه جتین،گرك آیرا تا وانیه کرت.

۱. لتهکا
۲. کانتها
۳. لگتا

- سئ واننددگ په رون ای سبخئ یک یک بارا په برزین تواری بوانیت

معرفه:

معرفه هما انت که په دیمین مردما (مخاطبا) روش و درا بیت و شه آیی سي داشتگ بیت چو: گلہ سرا گسابها کرتون و دوکانانا زیتون. یعنی همالوگا که ته شه آیی سی داری بها کرتون و هما دوکانانا که زانی زیتون همی راز مچین ضمیر معرفه انت و خاصین نام هم معرفه انت: اکبر، بالاچ، بیبرگ انون شه سبخا معرفه نامانا معلوم و به وتی کتابچهان بلکت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بلکت و جائیکه لازم انت ټک، کامه، سواليه و ندائیه علامهانا بلت.
- سئ واننددگ چیزیکه شه ای نکلا زرتگیت په رون په برزین تواری بگشیت.
- په ای جستا سئ پسو داتگ بوته راستینا ودی و به جملی اورکین جاگها به وتی کتابچهان بلکت.

دمیکه گرک آت مُراد ________.

- جست

- گرکاجت

- وترا به درچکاپناه کرت

ای سبخا به وتی کتابچهان بلکت و په وتی کهولی باسکان بوانت و شه برکنت.

- چیزیکه انون گشتگه بیت په جوانی بشکنت و رندا جُستانی پسوا بگشت.

جُست:

۱. بزگرشپ وروچ چیی چم و چاری انت؟
۲. کدین گله رسنت؟
۳. بزگر گله آنا گون چیا دروه کننت؟
۴. رنداشه درو و دسته گا چیه کننت؟
۵. کي کار ستای وړ انت؟

- سئ واناندگ چیزیکه دیما شه جستان گشتگ بوت شه بریکواردگه بگشیت.

گون ای گالان جمله جوړ بکنت.

غدیم

شیرین

کانٹ

زاگ

سبخئ ای بارا ((یکروچي به بهارئ موسما کریمداد و تي زاگ مُراداگشت که گوک وگولوا په چرینتنا به وردئ کرا بارت)) په برزین تواری په رون بوانت.

بزانت بلد

گال	بزانت	گال	بزانت
گِرد	مچ. مچین	گل	شاد
ساه	نفس	گہرتی	غم
برازیت	زیبه دنت	ڈُب	بڑتن به پکرا شتن
انچین	ای رازی، ای وڑی	باسک	عضو، بهر
درگها	دربارا	دلی اوشتاتن	سکته کرتن
ترخی	دیما روگی	پزور	ڈڈ و ابات
گندگی	بدی	لبزانک	ادبیات
پازابی	آزار	فن کار	هنرمند(شئرجن)
دروشم	شکل، چهرگ	بچن	اولادن، پسگ ان
کدرتا	واکا	راج	جامعه
کرار	بیتواری	داگ داتن	سوتن
روزی	ورگی، وراک	کلاتا	بنگله و ماڑیا
کچانه	اندازه،حد	آجویی	آزاتی
تیوگین	مچین	نپاک	جتایی، دوری
دراین	مچین	لیلاڑو	بلوچیی ولسین شئیر
رمان	امر	هالو	رر رر رر
مُٹ	چنکئ کپ	لولی	رر رر رر

گال	بزانت	گال	بزانت
کسان سالیا	گونہ کیا	دربرت	الاس کرت
جنگره	جیہره یی	پا	آسر، گہسر
جورینگ	پازاب کرتن	کشک	خط
لٹ وکٹ	جتن	وشنام	نیک نام
هما دما	هما کتره	بنجا	مرکز
شموشت	بی هوش کرت	برزسرا	سرونا
تب و خو	عادت	جالسرا	پادونا
دمیکه	کتره که	بنیاد	بنگیج، اساس
ورگی	وراک، خوت	گوروپاناد	گور وپتنی
دلگوش کرتن	پام کرتن	ابریشمی پل	هماپل که هلمندی رودی سرا زرنجی شاری روچ نشتنا انت
پیگ	حامگین چرپی	سوداگری	تجاری
پارلمان	مردمانی نماینده گانی دیوان	بهیل کرتن	بخشاتن
بنیاد	بنگیج	مزگ	تام، خوند
کِشک	خط	بیر	بدل

گال	بزانت	گال	بزانت
کَشک	ورگیین چیز	وشنام	نیک نام
لوٹگ	اوست، واهگ	کانٹ	شاخ
چاریی چیرا	نظری چیرا	چمولی	اورتین دار ولٹ
رسم و داب	دود ورواج	آپی مُرگ	بت، مرگی که آپی تهاروت.
مردمگری	نیکین سلوک	ژُنڈتت	نشتت
پاس داشتن	عزت داشتن	حال	واقعه، دپ دیگ
کدی	چی وختی	تپاکین	متحدین
وشین تب	جوانین تب	گندوک	کسیکه گندیت
کدر	ارزشت، رو	اوشکنوک	کسیکه کوشکنت
کار دربری	کاری دیما برتن	شینگ	تالان و ٹنک کرتن
پیه	دارایی، بن مال	گروک	ساری که شه یکی دگری راگیت
کنڈی	پسان	بلوک	گروک و چُرخ
حُب	دوستی، میل	گنج	بازین مال و پیه
بٹ	شُردین ورگی شه آرتا	براه	زیب
چٹ	چٹتن، چٹگ	ایل زرتن	یات گپتن

گال	بزانت	گال	بزانت
اڑ	ضرورت	بش وزول	جنگل، بازین درخت
دروایی	جوڑي، سلامتي	نبیرگ	نسل
رو	کدر	ڈیل	براه و زیب
موزیم	کهنین چیزانی ساتنی جاگه	وراک	ورگین چیز
غدیمی	دیروخت، گوستگ	بی رو دار	بی واک، بی نزگ
اوزار	ازباب و وسیله	نزور	بی واک
ندارگ	سیل	جوردار	زهردار
راج دپتر	تاریخ	وڑ وڑی	راز رازی
سما جیین	اجتماعیین	جورینیت	سزا دنت
رد	چوٹ	زرد	دل
ناوڑ	گندگ	بی توری	ظلم و زورانسری
کارمرز	کارگرگ	استمان	مردم
پُسگ	اولاد	لج و میار	ننگ و غیرت
هنکین	زندگیی جاگه	گٹ	به کوهان مزنین کُرم
گٹ	گون دنتاناگپتن	گٹ	مشکول

گال	بزانت	گال	بزانت
گُٹ	گردن، گٹا گپتن	تلار	لاخ، سنگ
درگیجیت	گچین بکنت، وش بکنت	جُہیت	سره وارت، بریبره کیت.
غدیم	دیریین گوستگ	تئون	غالی و کونٹ به گوپتنی وختا
چگگک	جک دارین بتگی که غدیما شه ریشگی جوش داتنی رنگ جوڑه کرتنت.	چر	پشم و مودی رستنی وسیله
جَلَک	پشمی و مودی رستنی وسیله		

بن چمگ

- بلوچیئ زوان راهبند، ع. پهوال ا.ا.ج علومی اکادمی هجری شمسیی ۱۳۶۲ سال.
- بلوچیئ متل گالوار. نزار و پولکار ولی محمد رخشانی.
- بلوچیئ گالبند، ع. پهوال.
- سید گنج "سید هاشمی".
- براهدارین پل شه بلوچیئ لبزانکئ باگا. ع. پهوال هجری شمسیی ۱۳٦٦ سال.
- بلوچی بوانیں عبدالکریم "راجی".

معارفی ترانه

پادبیت مزن و گـونډ په نپ و کار معارف

آبات بساتت درو دیـــوار معـــارف

بترا کینت دلانا بکنت حـــون جگـــرانا

شـــاداب بســـاتت گل و گلزار معارف

حون بنت دل وکپ جگر و چم بنت کور

بـاکی نی که سبز مانیت چمن زار معارف

مـــا علمی گنوک و ادبی اشخی جنوکن

پـروا، نه انت ما را چه شنززار معـــارف

پـــــروانه سپت هستن و پـــروانه ډولا

سوچـــــن پروبالا ناگـــــون نار معارف

مـــــا تنگ و گټ هشک و هینار زوانن

کـــورن پمـــا چمگ و ابشار معارف

اپسوز کــه هست "سرمچار" یک نپسی ترا

کمنت کـــه بکنی ندر بدر بار معـــارف